Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

КІиранди 31 АВГУСТ № 70 (2236) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областени Грозненски городскойн комитий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь, доккхийча балха толамашца накъа болх вай республикера къахьегамхой Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дузача денна

Машареи халкъаш кхерамах лорадалареи идеяй котало

Американски эскараш Ливанереи английски эскараш Иорданереи арадахара дош дувцаш хинна ВІашагІкхийттача Къамий Организацен Генеральни Ассамблеен ше къаьстта йола чрезвычайни сесси Іарбий итт мехка — Ирака, Иорданен, Ливана, Ливен, Мароккон, Саудовски Аравен, Судана, Туниса, ВІашагІкхийттача Іарбий Республикан, Йемена цІерах юкъе ена резолюци цхьа барт а болаш тІаэцарца чакхъяьлар.

Цу резолюцен кертера чулоацам ба, цкъа-дале, Ассамблеяс тІадиллара ООН-а генеральни секретарь декхарийла ва Ливанереи Иорданереи кхыча мехкий эскараш кастагІа арадахара хьакъехьа уж арадахар дезача паччахьалкхенашца, гоа ца еш, консультацеш йолае. ШоллагІа-дале, Іарбий паччахьалкхенаша соцадир шоашта юкъе Іарбий мехкий Лигас оттаяьча пакта ларде мохк ший лоІамах хилар а цун суверенитет а лоархІаш уж паччахьалкхенаш вІашагІъювзаш дола наькъаш чІоагІделга, из деш цар белгалдаьккхар, хІара паччахьалкхе вокх паччахьалкхено лелаю доал дара система лархІа декхарийла хилар а «духхьал цу паччахьалкхений мара доаца гІулакх хиларах тарра» из система лархІар а. КхоалагІа-дале, резолюцес деррига а мехкаш тІахьех хабарца а доацаш, халкъаш машарца дахарах йолча йовзача пхе принципага хьежжа гІулакхаца хиларна. Юххера а, диазлагІа-дале, экономически новкъостал дарах долча деша хьакъехьа къаьстта йолча чрезвычайни сесссес ООН-а генеральни секретара тІадиллар Іарбий паччахьалкхенашца дага а дувлаш, Іарбий мехкий экономически хьал довзилга.

Цу тайпара тІайийца резолюци Ливанеи Иорданеи шоаш леладу агрессивни гІулакхаш ВІашагІкхийттача Къамий Организацега могадайта гІийрта США-и Англии морально-политически ийша хиларах бола тешам ба. Іарбий Малхбоалера агресси Іалаьмате чехка соцаяр а интервентай эскараш цигара арадахар а дІадийхача машареи къамаш шоай лоІамах хиларeи низий котало я.

ООН-а сигал бессарча байракхаца Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоале шоаш леладу империалистически бІеха гІулакхаш къайла дохьадаланзар США-неи Англенеи. Ливанереи Иорданереи американски а английски а эскараш Іалаьмате чехка арадаха аьнна йола резолюци тІаэцар бахьан долаш, ВІашагІкхийттача Къамий Организацес моральни суд йир агрессорашта, хІьта машара а дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагІон а инструмент ше хиларах тарра цо ший лоархІам цунца чІоагІбаь хилар бакъ а да. Ливанаи Иорданенеи кхерам тІалоаттабеш цар лоалахой оагІонгахьара агресси я яхаш энжи уйлашца Іарбий мехкашка шоаш леладу агрессивни гІулакхаш США-и Англии къайла дахьа гІертилга хІама ца хулаш дехар. Ливане хиннача ООН-а наблюдателий докладаша гучадаьккхар ВІашагІкхийтта Іарбий Республика ший лоалахой чурча гІулакхашта юкъелелх яхаш дувцараш харцхилар.

Иштта мара Іарбий мехкаш вІашагІкъоастаде, уж шоайла эгІабе шоаш лерхІаш хиннар чакхдаккха а маганзар США-неи Англенеи. Нагахьа санна Іарбий цхьа паччахьалкхенаш Іарбий вокх паччахьалкхенех тешам байна хиннаяларе, тІаккха, ховш мадий, американо-английски тІема низаш Ливанереи Иорданереи чехкагІа арадахар а Іарбий паччахьалкхений чурча гІулакхашта юкъе кхыдола мехкаш ца леллхилга а дІадехаш йола Іарбаша цхьана вІашагІкхийтта резолюци ООН-а Генеральни Ассамблеен къаьстта йолча чрезвычайни сессе оттаерг ца хилар.

Ливанерчеи Иорданерчеи американо-английски агрессех дола дош дувцаш шоайла чоагІагІа кхотаделар, цхьа фронт хинна агрессорашта духхьал а айттар Іарбий мехкаш.

Шоаш чура гІулакхаш кхыбола мохк юкъе ца лелхаш шоаш къоастаде дезаш да Іароий мехкаш яха ООН-а резолюцен указани еррига а ший арахьара политика ленински принципашца лелаеча, массаз а Іароий Малхбоален гІулакхашта юкъе ца лелхара тІехьа латтача Советски правительствон позицега хьежжа я. Цунца цхьана, довзаш долча таппара, Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоален мехкий чурча гІулакхашта США юкъе лелхийта лерхІаш хиннача бІехалца йовзаш йолча «Даллеса-Эйзенхауэра доктрина» а американски мехкдаьттан монополей хьашташта Іарбий паччахьалкхенаш караерзае лерхІача США-н ерригача арахьарча политикана а цІаьхказ а хІама тох цу соцамо.

Ливанереи Иорданереи агрессорий эскараш чехкагІа арадахара чІоаггІа а массаз а тІехьа лаьттача советски делегацеша, халкъа демократен, Іароий мехкий, Азен мехкий, дуккхача кхыча мехкий делегацеша машар безача дерригача дунен общественносто хьал а кхоабаш, цхьана тІагІерта леладаьча гІулакхаша шоаш хьалхагІа увттаьча планаш тІара агрессораш бовлийтарах а уж планаш шоай йохарах царга мукІарлю дайтарах а латт хІанзза чакхъяьннача ООН-а Генеральни Ассамблеен къаьстта хиннача чрезвычайни сессе яьнна машар безача низий котало. США-н паччахьалкхен секретарь Даллеси Англен арахьарча гІулахкий министр Ллойди шоай бІал телха боллашехьа а котбовлара сурт оттадеи, тІаьнца резолюци шоаш увттаьча предложенешта маеззарей, США-н а Англен а политикага хьежжаи я яхаш адамаш цунах тешаде а гІерт.

Цхьабакъда уж иштта из дезаш хилар бокъонца гучадаьккхар Ассамблее делегаташа даьча къамьлаша. Іарбий мехкашкара эскараш чехкагІа арадоахилга хьоа а деш, ООН-а тІема низаш леладара наькъаца дІахо а Іарбий Малхбоален чурча гІулакхашта юкъе лелхилга массанена а ховш да. Іарбий мехкий резолюцена раьза ца хилча баланзар уж.

«КъайлагІарча агрессени» «экономически новкъосталеи», иштта кхыча дешашта а тІагІолла даьсса хабараш а дувцаш, цу тайпара кертерча деша тІара, вешта аьлча Ливанереи Иорданереи эскараш арадахара деша тІара Генеральни Ассамблеен теркам боабе а маганзар США-неи Англенеи.

«Экономически новкъостал» дарах лаьца аьлча, Іарбий мехкаш раьза а долаш ООН-о генеральни секретара тІадиллар из дош Іарбий мехкашца шоашца дага а вувлаш довзилга. Юхерча а Юкъерча а Малхбоален районе шоай де лерхІаш дола политически гІулакхаш чакхдахарна резолюцен цу пунктах США пайда эца гІорта тарлу. Из «новкъостал» дІаэцаш дола мехкаш экономически а политически а лоал оттаде гІертача монополий хьашташта деззача тайпаза из «новкъостал» цу мехкашта кача доллийтар — Іарбий мехкий шоай гІулакх а, ООН-а гІулакх а, дерригача халкъий гІулакх а да.

Ливанереи Иорданереи американски а английски а эскараш чехкагІа арадахарах йола резолюци дог раьза долаш тІаийцача чрезвычайни сессес Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалера кхоххкам мел бара хьакъехьа доккха гІулакх даьд. ХІанз гІулакх латт махулла чехкагІа из соцам чакхбоаккхила Іалашдарах. МоллагІча тайпара дале а, из тІехьа доаккхилга зене да. Дунен общественность фийла хьежаргья ВІашагІкхийттача Къамий Организацес тІаийца уж соцамаш чехкагІа кхоачашдарга.

(24 августа арадаьннача «Правдан» передовая).

Город Грозненн промышленноста, строительстван, транспорта, предприятей коллективай собранеш

29 августе города промышленноста а машин-наькъа транспорта а цхьайолча йоккхача предприятешка хилар республике латтача гІулакхеи Нохч-ГІалгІай АССР-а боахам а культура а дІахо дегІайоалаяра декхарехи лаьца болхлой, гІулакхерча наьха, инженерно-технически болхлой юкъара собранеш.

«Красни молот» завода собране хиннараша чІоагІа ладийгІар ССКП ЦК Президиума члена, ЦК-а секретара нов. **Игнатовс** яьча докладага.

Нов. Игнатовс дийцар вай Сийлахь-йоккхача, дукха къамаш дахача Даьхен деррига халкъаш политически а къахьегама а гІулакх Іалаьмате чІоагІа лакха лоаттош хилар, ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш толамца кхоачащдеш советски наха доахача кердача дикача коталонех.

Мехкарча берригача къахьегамхошца цхьана толамаца къа а хьег, дІахо а халкъа боахаман деррига доакъош дегІадоаладарна тІехьа тІагІертта къовсам а лоаттабу Нохч-ГІалгІай АССР-а промышленноста, строительствон, транспорта предприятей коллективаша, юрта боахаман болхлоша, аьнна белгал даьккхар докладчика. Грозненн нефтяникаша, нефтепереработчикаша, химикаша, металлисташа мехка тІа-тІа дукхагІа дика продукци тел, юрта къахьегамхоша ханнахьа, чехка чу а ийцар, паччахьалкхенна дІа а делар ялат, хІанз толамца чакхдоахаш латт кхай тІара а юртбоахаман кхыдола а балхаш.

Цхьабакъда, промышленностан юрта боахамаи, республикан культура дегІайоалаеча, цун автономи юхаметтаоттаеш практически беча балха хьалхле лелаеча хІанз а тІехьа цІенхоштта дола кхоачамбоацараш да, аьнна белгал даьккхар нов. Н. Г. Игнатовс. Уж кхоачамбоацараш дІададахарна тІаберзабаь хила беза моттигерча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, еррига общественноста болх.

Къаьстта уйла тІаяхийта еза къахьегамхошта юкъе беча политически а кхетама а балха, пролетарски интернационализман а халкъий доттагІлен а идеяй пропагандана, буржуазни идеологени дІаяхача заманах юхедисаьрийи овлаш тІара гучадувлача гІулакхашца хьадда къовсам лоаттабе беза.

Н. Г. Игнатовс дьа къамаьл чІоагІа мога а даь, собране хиннараша цхьа барт а болаш тІаийцар, лара тІара ца бовлаш берригача шоай низ а, опыт а, шоашта ховр а болхлойи ахархойи йохаргІоаца цхьоагІо, вай мехкарча халкъий доттагІал — Советски паччахьалкхен лард чІоагІъярна шоаш дІалургхиларах ССКП Центральни Комитетаи Советски паччахьалкхеннеи тешам луш йола резолюци.

Иштта болхлой юкъара собранеш хилар крекинг-заводе — ССКП ЦК-а РСФСР-е гІолларча Бюрон члена нов. **В. М. Чураевс** доклад йир, Новогрозненски ТЭЦ-е — ССКП ЦК-а РСФСР-е гІолларча Бюрон члена нов. **М. А. Ясновс**, Грозненски нефтеперерабатывающи завода — партен обкома хьалхарча секретара нов. **А. И. Яковлевс**, локомотивни депо — Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Совета председатела нов. **М. Г. Гайрбековс** доклад йир. Болхлой собранешка иштта къамаьлаш дир ССКП обкома секретараша н.н. **Ш. С. Сагаевс, Б. Ф. Сайкос, М. К. Фоменкос, Г. Я. Черкевича**, партен горкома секретараша н.н. **А. И. Шепелевс, А. П. Костюченкос, В. С. Симарзина**, нефтяникий союза обкома секретара нов. **М. И. Калугина**.

Болхлой ерригача собранешка бизза цхьа барт болаш кхотабеннеи болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха тІаийцар Коммунистически партени Советски паччахьалкхени чухьара а арахьара а политика чІоагІа могаеш, дІахо а халкъий доттагІал, дукха къамаш дола Советски паччахьалкхе низкхоачаш хилар чІоагІдеш, социалистически экономикан а культуран а масса долча доакъошка кхы а кердкерда толамаш дахийтарна, советски наьха материальни вахара хьал лакхдарна тІадерзадаь дола гІулакхаш чІоагІа могадеш йола резолюци.

МОСКВА. 24 августе В. И. Ленин цІерах йолча Центральни стадионе Ерригсоюзни физкультурника Денна а СССР-а профсоюзий VI Ерригсоюзни ахкан спартакиадан финальни яхьаш хьаелларна а хетадаь дола цІей хилар

Сурта тІа: параде йола знаменосций колонна.

Л. Доренскен сурт. ТАСС фотохроника.

Совнархоза промышленноста ханал хьалха кхоачашъяьй 8 бетта йоагІа план

Октябра хьалхарча социалистически яхье керда толамаш даьхад Нохч-ГІалгІай совнархоза промышленни предприятей коллективаша. Валовой продукции, керттера изделеши арахецаш паччахьалкхен 8 бетта йоагІа план ханал хьалха кхоачашъяьй. Мехка дІаденнад планал совгІа дукха мехкдаьтта, попутни газ, мехкдаьттан сийрда продукташ, электроэнерги, ацетон, кхачан продукташ.

Валовой продукцен производства объем дІадахача шера укх хана хинначунца нийсйича 15 процент лакхъеннай. Балха овсарал лакхъяра а продукцега дІабода мах кІезигбара а план тІехкхоачашъяьй. Цхьан болхлочоа доагІа юкъера алапи дІадахача шера укх хана хинначул 10 процент лакхденнад. Продукцега дІабода мах кІезигбарах 7 бетта кходаьд 60 миллион сом гартта ахча.

Къаьстта дика толамаш даьхад Совнархоза нефтяникаша. Цар 8 бетта йоагІа план 4-ча августа кхоачашъяьй. Нефтепромыслови управленешта юкъе хьалхле лелаеш я «Сунжанефть», ноябрь беттарча планах доагІа «Іаьржа дошув» хІанззехьа а телаш йола.

Иштта ханал хьалха кхоачашъяьй 8 бетта йоагІа план нефтеперерабатывающи промышленноста управленен предприятей технологаша. ХІара денна производства технологи тоаеш, установкашта ремонт яра юкъ йІаьхъеш, нефтепереработчикаша мехкдаьттах хьайоаха хІамаш яхар айдаьд 17,1 процент, бедала крекировани яр — 17,5 процент, сийрда мехкдаьттан продукташ яхар — 16,5 процент.

Толамца кхоачашъяьй 8 беттара план энергоуправленен предприятей болхлоша а. Автогенно-карбитни завода коллективо хІанз тела продукци октябрь беттарча планах я.

Кхачан промышленноста предприятей болхлошеи специалисташеи тІехкхоачашъяьй 8 бетта йоагІа план, цар планал совгІа даьккхад дукха дулх, колбасни изделеш кхыйола шурий а кхачан а продукташ.

Совнархоза промышленни предприятей коллективаша тІа-тІа шерагІа йоаржаю Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дизара сийна социалистически яхь, йоагІача тайпара дерригача халкъа дезача дена наькъа яха кийчлу уж.

МОСКВА. Орджоникидзе цІерахча станокаш еча завода сборочни цехе монтаж яь яьннай «Москвич» яхача автомобила цилиндрий блокашка йоахка коленчатийи распределительнийи валаш чуоттадергдола Іургаш даха лаьрхІа йола автоматически лини. Линеца кхо станок хургья. Массадола Іург доаккхаргда Іургаш доахача оатхалаша. Кердача, ший тайпара йолча оборудованено цхьан сахьата Іургаш доахаргда автомобила 25 блока

СУРТА ТІА: малометражни автомобилаш еш йолча Московски завода лаьрхІа яь автоматически лини.

В. Янкова сурт. ТАСС фотохроника.

ЦаІ-ах шера кхоачам хиллал Іалашде доакъар

Укх шерара ка бола ялаташ чуийца а баьнна, цхьан шераи ах шераи хьайбашта кхоачамбалла доакъар Іалашдарна шоай деррига низаш оарцахдаьхад Назрановски совхоза цхьайолча отделенешкарча къахьегамхоша.

Ший ханнахьа гІожеи мошеи доакъараш шортта кийчдареи, хьайбаша Іа доаккхаргдолча моттигашка тІаозареи чІоагІа лоархІам а беш, къаьстта дика къахьегаш ба цу отделенешкара механизатораши кхашка балхаш деш бола болхлойи.

Силос лаьттагІа йоллара планах шийна оттаяь 1500 тонн Іочуелла а яьнна кхы тІа 1700 тонн силос лаьттагІа йолла, аьнна декхар тІаийцад «Октябра 40 шу», яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделенено.

Нарзановски совхозарча отделенешта юкъе доакъараш кийчдара балхаш дикагІа дарца белгалъяьнна я Яндаререи Пхьиле-къонгий юртареи отделенеш. Яндарерча отделене хІанзле а лаьттах еллай 1400 тонн силос (план 1950), аргІаш а даь вІашкатехай 200 тонн аьла, 90 гектара тІара хьекха 200 тонн суданка яхача баьца, 350 гектар долча кхашкара ча ара а даьккха, ферманна юххе аргІаш даьд.

Къахьегам безарца а социалистически яхье шоаш тІаийца декхараш къоачашдеш хиларца а болхлошта юкъе белгалбаьннаб Яндаре силосни комбайнаш тІа балхаш деш бола н.н. Хамхоеви, Евлоеви, Грозненски АТК-ара новкъостала баьхка шофераш н.н. Х. Саркзидеи В. Жуйкои.

Яндарерча къахьегамхоел тІехьа ца биса гІерташ яхье баьнна къахьегаш ба Пхьиле-къонгий юртарча Котиев Салмана хьалхле лелаеча тракторни бригада механизатораш а. Цар лаьттах еллай 110 тонн гаргга силос (план 1800). зяба лаьрхІа бІаьш гектараш дола лаьтта аьхад.

Из болх чакхбоаккхача хьинаре дакъа лоацаш хилар нов. Котиев Вахас хьалхле лелаеш йола комсомольско - кагирхой бригада. Хьокхаме а дика а болх барца белгалбаьлар комбайнераш Оздоев Махьмад, Ведзижев Мурад, царцара трактористаш Осканов Саварбик, Эжиев Муса. Шоай балха боарамаш 125—130 процентага кхаччалца кхоачашду цар.

Иштта барий хьокхамца, камаьхал а ювлаш, дІахьалха долхаш латт отделенера балхаш.

А. ПЛИЕВ.

Къахьегама толам

Ший балха хьинарах бІубенна йолча Наьсарен-Вогзалерча мельзавода коллективо доккхий балха декхараш тІаийцад укх шера. Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дизара сийна социалистически яхь а йоаржаяь, август беттара балха план ханал хьалхагІа, 1958 шера 20 августе 102 процент кхоачашъяьй завода коллективо, цунах дикагІа йолча сорта продукци арахецара план 107,3 процент кхоачаш а еш.

Август беттарча планал кхытІа совнагІа оха чакдаккха лаьрхІад 2250 тонн ялата.

Дикача наькъ тІа

Урус - Мартановски района «Красноармейски» совхозе ера Исмаилова Зулпа ше республике цІайоатгІашехь а. ШоллагІча отделенен хьайбай ферма тІа а яха, — доахан да сога леладе, — аьлар цо. Ялхайтта етт дІа а бенна доярка хьожайир из ферме. Цу хана денз социалистически яхье а этта болх бе йолаелар Зулпа.

Хьалхарча деношка болх бе хала хиннадале а, ферман коллектива новкъосталца сиха Іомабир цо ший болх. ХІанз дикагІа йола доярка я нов. Исмаилова. Укх шера хьалхарча ах шера планах йоагІачул совгІа 2290 килограмм шура яьккхар Зулпас, хІаьта еррига а 16 Іаттагара цо яьккха шура 22990 килограмм хилар. ХІанз хІара Іатта сих 10,6 килограммага кхоачаш шура йоакх цо ден-буси.

Октябра 41 шу дизара сийна яхье а этта, хІара Іатта сих 12 килограмм шура яккха, дош деннад нов. Исмаиловас.

Цу бакъарча наькъ тІа болх дуккха доярка а.

А. ПАЛЬЧАК.

Кхоана дешара шу долалу

Кхоане — школашка долалуча кердача дешара шера хьалхара ди. Дика тоаьча, занятешта кийчъяча школашка деша долалу дуккха эзараш бераш.

Коммунистически партеси Советски правительствоси йоккха йоакхою хьатІакхувш йолча тІехьенна дика кхетам балара. ХІара шера лакхлуш йоагІа халкъа дешара еш йола ассигнованеш, хІаьта масса оагІорахьа школьникашка дешийтара торонаш тоаеннай. Укх дІадодача календарни шера халкъа дешара гІулакха дІадахийта лаьрхІа да 130 миллион сомал совгІа ахча.

Еррига Советски Союзе гІолла а шерра доладаь кердa школаш хьаелга. Педагогически институташа тІехь-тІехьагІа дукхагІа арахец дика кийчбаь бола, дешархошта дика хьехам бала ховргдолаш бола квалифицированни хьехархой.

Партен XX съездо белгалдаьккха да школа вахарца бувзам болаш хила езалга, школашка политехнически дешар цІенхоштта дІадоладе дезалга. Из лоархІаме гІулакх кхоачашдеш доккхий хьокхамаш даьхад вай республикерча дуккхача школаша. Дика вІашагІъехка учебни мастерскеш йолаш, кхы политехнически дешар Іомадара эшаш йола гойтара пособеш йолаш, хІаьта биологи, физика, математика практикаца бувзам болаш хьехалга вІашагІделла чакхбаьннаб районашкарча а Грозне городерча а дукхагІа йолча школашка. Цул совгІа цхьайолча школашка духхьал дешар Іомадаь ца Іеш дешархошта тайп-тайпара говзал Іомаеш, уж производстван къахьегамах кхетабеш лелаяьй дешара занятеш.

Укх шера политехнически дешар кхы а дикагІа тоаде йиш йолаш республикерча школай доалахьа 73 боахаман машинаши 58 автомашини, 22 мотоцикли, 43 школьни электростанции, 40 киноаппарати, 48 хІамаш тега машини я. Царех а кхоачам хилац дизза политехнически дешара декхараш кхоачашде.

Дукха ха йоаццаш хиннача халкъа дешарах йолча республикански трактори, 250 тайп-тайпара юрта совещане а чІоаггІа терко еш дийцар политехнически дешара гІулакх тоаделга, хІаьта чІоагІа лоархІам болаш а бехктокхаме а гІулакх из хилар белгал а доаккхаш дийцар совещане общеобразовательни политехнически школаш хьа а еллаш халкъа дешара система эргаяккхарах йолча кердача проектах йола дош а. Цу деша йоаггІача тайпара терко а яь керда проект кхоачашъярна сихагІа кийчо е, материальни база вІашагІъйолла декхарийла я просвещенен Министерство а районашкара халкъа дешара отделаш а.

ХІанз вай республике йолаш йолча школай йизза торо я массанега дешийтара закон кхоачашде. Бакъда, дІадахача шера, хьалха дІадахача шерашка санна, из закон кхоачашдаь хиннадац. ДІадаха дешара шу йисте доаллаш дешара юкъе чуозанза деша декхарийла дола 1346 бер хиннад, царех 835 йиІиг я, дукхагІа дараш нохчийи гІалгІайи бераш а долаш. Къаьстта во латт из гІулакх Урус-Мартановски районе (РайОНО заведующи нов. Пузырков), Ачхой-Мартановски районе (РайОНО заведующи нов. Дженер-Алиев) Шалински районе (РайОНО заведующи нов. Данильханов).

Массанега дешийтара закон кхоачащдарна, деша дагІа бераш школера дІадувлара духьал лелабеш бола къовсам халкъа дешара болхлой а еррига советски общественноста а юкъара гІулакх хинна дІаотта деза. Вай республикера деррига бераш школе дешаш хургдола оагІув нийсъе еза.

Соахкарчул дикагІа ремонт яь, доагам Іалаш даь 15 август кхачалехьа кийчъенна яр республике дукхагІа йола школаш. Уж я Наьсарен, Гудермесски, Малгобекски, Шалинкси, Советски, Каргалински, Курчалоевски, Ножай-Юртовски районашкара школаш.

Дика новкъостал даьд школаш кердача дешара шера кийчъярна республикерча колхозаша, совхозаша промышленни предприятеша. Масала, Шелковски районерча № 6 йолча овцеплемсовхоза дирекце, Наурски районерча «ЦІе байракх» яхача колхоза правленес, Назрановски совхоза СурхотІарча отделенен хьалхле лелаераша, Грозненски районерча № 4 йолча совхоза дирекцес иштта кхыбараш а.

Бакъда цхьайолча районашка, масала, Веденски, Курчалоевски, Сунженски, Шелковски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районашка мела леладаьд школаш ший ханнахьа тоа а яь кийчъелга. Цудухьа йоаггІача тайпара дика кийчъяь яц уж.

Укх дешара шера вай республикерча школешка болх бе 700 гаргга керда къона хьехархой баьхкаб, хІаьта республикански хьехархой курсашка нохчийи гІалгІайи мотт хьехаргбола 123 саг кийчваьв. Из бахьан долаш дика торо хиннай школаш дикача кадращца укомплектовани е. Къонача хьехархой йизза йоакхо е а царна эшачун терко е а декхарийла я моттигашкара районнийи юртийи организацеш.

Укх шера керда хьалъяьча школашка дешаш хургда цхьа-йолча районашка бераш. Масала, Самашкера (Ачхой-Мартановски район), Кулерера (Грозненски район), Белоречьера (Гудермесски район), Сары-Су яхача юртара (Каргалински район). Цхьабакъда укх шера «Чечингстрой» тресто хьалъяь яха лаьрхІа хиннача 12 школах 4 мара йисте-м яьнна яц.

Просвещенен Министерствоси книжкай издательствоси дІадахача дешара шера йизза терко ца йир бахьан долаш учебникаш а программаш а доацаш хьийхаб школашка гІалгІайи нохчийи мотт, хІаьта укх шера а йоаггІача тайпара кийчо яьяц цу лоархІамерча гІулакха.

Керда дешара шу долалу. Доккхий декхараш да халкъа дешара болхлошта, школешкара хьехам а дешалга а вІашагІдолла дезараштa, хьалхашка латтараш. Партийни, советски, комсомольскии организацеша новкъостал а деш кхоачаш а дергда цар уж доккхий лоархІаме декхараш.

Училища дешара шерага кийчъеннай

Кхоана, массайолча трудовой резервай школашка санна дешара шу долалу № 5 йолча ремесленни училище а. Говзалаш Іомаергъйола кагирхойи мехкарийи дикагІа кхетаргболча тайпара вІаштІехьдаккхад училищан кулгалхоша цигара гІулакх. Массайола классаш Іалашъяьй урокашта эшаш мелйолча гойтара пособешца: электромеханически приборашца, плакаташца, схемашца. Геттара дика кийчъяьй кагирхой практика чакхъюврглйола токарни, слесарнии, электросварочнии цехаш. Уж гІулкхаш производственни мастерашеи говзалаши Іомаеш болча кагирхошеи шоаш вІаштІехьадаьхад.

Дика тоаяь йистеяьккхай училищан здани: ерригача классаштеи кобинеташтеи ремонт а яь уж кийч а яьй.

Иштта тоаяь йистеяьннай диззача шера кагирхой баха безаш йола общежити а.

ХАСМАГОМЕТОВ.

Горьковски автомобильни завода конвейерера хадданза араух «Волга» яха комфортабельни легковой машинаш. Кердача марках йола эзараш советски автомобилаш вай мехкарча наькъашка яйна а ца Іеш, Китая, Чехословакен, Финлянден, кхыча мехкашкарча наькъашка а лелаш гу. Ер шу чакхдалалехьа автозаводо арахецаргья «Волга» яха эзараш автомашинаш.

СУРТА ТІА: «Волга» яха легковой машинаш вІашагІйохкаш йола конвейер.

О. Яречвске сурт. **ТАСС фотохроника.**

Колхозашкара профсоюзни организацеш

Машинно-тракторни станцеш эргаяьхачул тIехьагIа республикан колхозашка дIачувахав 1200 гаргга юрта боахама механизатор а специалист а. Царех дукхагIа бараш профсоюза членаш а болаш, профсоюза бокъонех а льготех а пайда эцаш ба.

Коммунистически партес а Советски правительствос а машинно-тракторни станцеш эргаяха аьнна соцам беча хана, юртбоахама производства болхлойи гIулакхерчари бокъонаш нийса лелаергйолаш оттадаьд. ССКП ЦК а СССР-а Министрий Совето а «колхозни строй дIахо дегIайоалаеи машинно - тракторни станцеш эргаяхеи аьнна баьча соцамо могадаьд колхозий правленеша, механизатораша баьча балхах луш дола алапи юкъарча бокъонех тергдолаш а хьалха цар машиннотракторни станцешка йиьдаьчул из кIезигагIа хургдоацаш а. Иштта машинно-тракторни станцешкара, колхозашка дIачубахача механизаторащтеи специалисташтеи отпускаж доатIар а пачхахьалкхен социальни страховани телаш дола пособи а хьалха санна царна тергдолаш дитад. Цул совгIа колхозе цар баь болх ерригача къахьегама стажаца дIалоархIаргболаш ба.

Юрта боахама механизаторий, специалистий профсоюзни ерригa бокъонаш а декхараш а лоаш хиннача тайпара дуташ да. 1958-ча шера 28-ча мая ВЦСПС президиумо баьча соцамо могадаьд. колхозашка профсоюзни группаш вIашагIйохкар, нагахьа санна колхозе 25 сагал дукхагIа профсоюза членаш хуле, берригa механизатораш а специалисташ а вIашагIа а теха цехий комитеташ вIашагIйохкар. Колхозий фермашка, бригадашка кхаьннел дукхагIа профсоюза член хуле, цига вIашагIйохка еза профсоюзни группаш. Цу ерригача группашта а цехий комитеташта а кулгал деш хургья ремонтно-технически станцей болхлой комитеташ.

Республикан 5 районе, хьалха МТС-аш хинна, хIанз ремонтно-технически станцеш яхкача вIашагIъехкай юрта боахама а заготовка а болхлойи гIулакхерчари профсоюза 4 болхлой комитет, 10 цехий комитет, 19 профсоюзни группа. Хьалха Сунженски районе яр 3 болхлой комитет, хIанз Орджоникидзевски, Карабулакски, Малгобекски МТС-аш эргa а яьха цхьа ремонтно-технически станци яьчул тIехьагIа, цига вIашагIъеллар болхлой цхьа комитет. Ремонтно-технически станцен болхлой комитето вIашагIъехкай 3 профгруппа: управленен контореи, ремонтни мастерскойи, гаражеи, 6 колхозашкара цехий комитети колхозий бригадашка 14 профсоюзни группаши. Цу гIулакхо вIашагIтохийтай шин районе хинна ерригa профсоюзни организацеш.

Колхозашка вIашагIьехкача профсоюзни цехий комитетийи профгруппийи эггара хьалхара декхараш да: колхозий правленешта, къахьегамхошта юкъе шера социалистически яхь йоаржаеш, цар болх дикагIа тоабеш, къахьегама дисциплина чIоагIъеш масса хана новкъостал дар, трактораши юртбоахама машинаши дика лелаяр, механизатораша царех бизза пайда эцар. Иштта ялат чуэцаш а доакъар кийчдеш а кхы балхаш деш а болча болхлошта юкъера культурни болх тоабар а царна даа хIама нийса лоаттадар а. механизаторащтеи специалисташтеи юкъерча социалистически яхьа итогаш ший ханнахьа яр а. Профсоюзни организацей болх эргабоаккхаш масса хана новкъостал деш хила еза партийни организацеш. Цу гIулакха дика теркам а баь профсоюзни болх тоабаь лелабарна хIара профгруппе партийни бюрон член дIачIоагIваьв Сунженски района XIX партсъезда цIерахча колхоза парторганизацес. Цхьабакъда цу района «Путь к коммунизму» яхача колхозе тIехьарча хана из болх геттара эсала лелабу ,профсоюзни членаш сайцаб взносаш дIа ца телаш, вIалла профсоюзни собранеш хилац. Цу дерригача гIулакхий теркам бац колхоза председатела нов. Удмушурьянца а партийни организацес а.

ХIанз республикан колхозашка вIашагIъеххача цехий комитетий а профгруппай а шоай болх кердача бокъонашца лелабеш, ССКП ЦК юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш дикагIа кхоачашдарна механизаторашта а специалисташта а юкъера социалистически яхь шерагIа йоаржае а цар вахар а культура а лакхъе а йиш хургья.

Ч. ОСТАШЕВСКИЙ,

Юрта боахама а заготовка а болхлойи гIулакхерчари профсоюза обкома председатель.

ВЛКСМ 40 шу дизарга

ШоллагIа шу да «Малгобекнефта» кхоккхе а промыслан мехкдаьтта доаккхача бригадашка ВЛКСМ горкома инициативах вIашагIъехка контрольни посташ йола. Хьадоаккхаш дола мехкдаьтта ца дойтар да цар декхар. Посташа мехкдаьтта ца дойтара лаьрхIа предложенеш тел, уж балха юкъе йоалаяргa хьеж.

Шу доладелча денз ца дойташ 700 тонн совгIа мехкдаьтта кходаьд цар управленена. Цу балха тIа дукхагIа белгалбаьннаш шоллагIча промыслера комсомольцаши кагирхойи. 300 тонн совгIа мехкдаьттеи дуккха гази кхояьй цар. ВЛКСМ обкомои совнархоза мехкдаьтта доаккхача промышленноста управленеси цу промыслан комсомольции кагирхойи болх белгалбоаккхаш дIа-юха тела ЦIе байракхи ахчан совгIати деннад царна.

* * *

«Малгобекнефта» гIишлони - монтажни управленен цеха каменщиктий бригадо (бригадир нов. Мелишак Николай), 158 процент кхоачашъяьй июль беттара план, хIаьта ерригача цехо 117,9 процент кхоачашъяьй.

Кхоачаш шу даьннадац комсомольцаш н. н. Гопина Лидаи, Ломоносова Любаи гIишлош еча балха баьхка. Цу хана чухь а цига пенаш дотта Iомабеннаб уж. Иштта дика болх беш ба комсомольцаш сварщикаш Хромов Евгении, Холодов Георгии — массаза а тIехкхоачашъю цар производственни заданеш.

И. АПУРИН.

Комсомола 40-шу дизара накъа болхаш

Нохч-ГIалгIай АССР ремесленнии технически училищай коллективаш дика кийчлуш я Ленински Комсомола 40 шу дизарга.

Цар гIулакххаца кхоачашду шоаш тIаийца декхараш. Училищешка Iомадаь бала боахк кердача типах йола токарни станокаш хьаяр. Цул совгIа, училищешка деша багIачар шоай мастерскешка хьаю города промышленни предприятешта эша тайп-тайпара оатхалаш.

ХIаьта гIирсаш хьалдеча училищай дешархой каст-каста бIаргаго йиш я Грозне керда гIирсаш хьалдеча, 29-ча октябре ВЛКСМ 40 шу дузача дийнахь — керда цIенош хьалдеча 6 миллион кирпишк йилла йистебовла тIаийцад цар.

Комсомола 40 шу дизарга кийчъергйолаш я 33 дешара кабинет, 2 мастерской. Дешархоша шоай низаца кхо отари гаражи хьалъергья. ХьатIахургболча гIирсхоша чIоагIа дакъа лоацаш болх бу общежити хьалъеча.

Дукха сакъердаме гIулакхаш леладу къахьегама резервай училищешка деша багIараша цIейга кийчлуш. ВIашагIтохаш я деша багIачар творчестван йоккха выставка, цу тIа бIаргаго йиш я лелаш йола йоккха 25 модельи макети.

ЧIоагIбеннаб дешархошта юкъера культуран болх а. Дукха ха йоацаш Кирова цIерахча культуран парке дика выступлени йир къахьегама резервай халхареи иллейи ансамбла.

ХьатIадоагIача цIейна дикача хьоккхамашца накъа баха лаьрхIад физкультурникаша а. 29-ча октябрга кийчвергва ГТО хьалхарча лагIан 100 значкист. Кийчве везаш 570 спортсмен-разрядник а ва.

ВЛКСМ 40 шу дизара сийна октябрь бетта чакхъйоаккхаргья шерра спортивни эстафета. Цун маршрут чакхъяргья Грознен болхлой классо гIалгIайи нохчийи революционни отрядашца 1918-ча шера моастагIашца бIаь дийнахьа тIом баьча моттигашка гIолла.

Я. БЕРГЕР.

Къахьегаме белгалбаьнна болхлой

ССКП XX съездо белгалдаьккхад Советски халкъана эшаш мел йола масса тайпа тIаювха хIамаш, кога гIирс, кхыдола товараш дукхагIа а дикагIа а арахеца дезилга. Партен съезда соцам кхоачашбар духьа ший болх тоа а беш, механизаци юкъе а йоалаеш хьайоагIа Грознера кога гIирс беш йола фабрика.

Укх шера июль бутт чакхбоалаш фабрике дIаоттаяьй кога гIирс беш йола керда люлочни конвейер. Конвейера оатхалаш хьаяьй «Грознефтегеофизика» трестан коллективо. Из конвейер вIашагIъеллай фабрикан коллективо ший низаца, кертерча инженера нов. Сырцова кулгал а деш.

Кердача конвейерах лаьца къамаьл дир оаха нов. Сырцоваца. Цо аьлар:

— Тха фабрикан коллективо ший низаца вIашагIъеллай конвейр. Цо цхьан сменах 1000 пара маIанаьха кога гIирс бу. Цу гIулакхо торо хулийтаргья вай республикера къахьегамхой кога гIирсаца IалашбЕ.

Цо белгалбаьхар шоай низ ца кхобеш дика болх баь цеха начальник нов. В. Дьяголченко, цун заместитель нов. Мурдаев Абдурахьман контролер З. Шаулов.

Грознерча кога гIирсаш деча фабрике тайп-тайпара цехаш я: маIанаьха а кхалнаьха а кога гIирсаш деш. Масала, маIанаьха кога гIирс беш йолча цехе шоай дикача балхаца гIорбаьнна ба н.н. Льянов Шахмарзеи Бекмурзаев Хозахаджии. Цар шоай балха нормаш 115—120 процент кхоачашъю. Къаьстта дика болх беш хьавоагIа кога гIирса эйраш тоххалца бола болх кхоачашбеш вола коммунист н. Г. И. Заботин. Цо ший балха нормаш 150 процент кхоачашъю. Цул совгIа Заботина кхаь сага ший говзал Iомаяьй, хIанз цар шоаш бу мастералла болх.

Кхалнаьха модельни туфлеш еча цеха шоай балха нормаш 155—200 процент кхоачаш а еш, фабрике дика болх беш ба туфлеш еш бола мастераш н.н. И. А. Арустамов, Ф. Г. Милинец, Г. С. Кифалиди, Г. Аванесьян, А. Я .Орлова, кхыбараш.

Укх шера йола кога гIирсаш арахецара план ханал хьалха кхоачашъяр духьа Сийлахь - боккхача Октябра 41 шу дизара сийнна социалистически яхь а йоаржаяь, масса цехашка хьинаре къахьегаш я кога гIирсаш деча завода коллектив.

С. ХАМАТХАНОВ.

Октябра сийна

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизарга социалистически яхь а йоаржаяь, керда доккхий декхараш тIаийцад автотранспортни контораи коллективо.

Уж декхараш сийленца кхоачашдеш доккхий балха толамаш доах гIишлош еча эшаш йола материалаш дIатIаувзаш болча шофераша н.н. Пошивайлос, Беловс, Палашкина, иштта кхычар. Укх тIеххьарча хана шоай болх кхы а дикагIа бу балха нормаш массаза а тIеххкхоачашъеш хиннача электрослесара нов. Ильина, электросварщика нов. Васильевс, дуккхача кхычар.

Болх иштта дика вIаштIехьабаьккха хиларца коллективо 7 бетта йола план 120 процент совгIа кхоачашйир. Цул совгIа плано лийрхIачул дукхагIа 500 эзар сома пайда а бир цар производстванна.

Иштта белгалдаккха дезаш да, конторерча дукхатIа болча шофераша доагама кхом беш хилар а. Духхьал цу 7 бетта кходаь хиннача доагамца 10 дийнахь болх баьб ерригача автопарко.

Махулла тоае советски торговли

ВЛКСМ ЦК-с письмоца кхайкарал даьд торговлени обществон кхачан предприятей комсомольцашка, кагийча нахага, мехкарашка.

Цу письмо тIа белгалдаьха да кхоачамбоацараш, хIаьта цунца торговлен болхлошта хьалхашка керда декхараш а оттаду.

ХIанз а холуш да общественни кхача буача метте, наха кIеззига а лоха культура йолаш а гIулакх делга. Иштта, Надтеречни яхача юрта райкоопо керда хьалдаь чайнен цIенош да. Цхьабакъда, цу чайне чуваха во хеташ хул, гIетта лелаш мозий гурматаш, кIийлен тIа Iохкийса гIаьлений юхкаш, гIулакх деш бола нах бIеха халаташ дувхаш, хIаьта буфетчик кхыметтел фуражка тилла болх беш хул.

Цу тайпара бакъдараш кхы дукха а доаладе йиш я. Грозпищеторга № 1 йолча гастрономе а дика дац ийдерхошта культурни хьисапера гIулакх, делга, цига маьхк, кхыдола хьоара даараш кIей халаташ доацаш болча технически болхлоша тикаьчу кхухь.

Цул совгIа, торговлени общественни кхачани болхлоша шоай балха юкъе нийсхо ца лелаеш моттигаш а я. Къаьстта во да, советски торговлен бокъонаш комсомольцашеи кагийча нахеи телхаеш хилар.

Укх шера дIабахача 6 бетта советски торговлен бокъонаш телхаярах дола 19 гIулакх гучадаьннад. Царех 8 гIулакх суде денна да.

Уголовни бехктоккхаме озаш я Адаянц Виктория Хачатуровна, из я Горпищеторга № 51 йолча магазине латтар. Берий бешамашта ше товар дIахецаш яьшкашкара хIамаш хьа а йоахаш магазинашка йохкийташ хиннай цо, шийна цох пайда а эцаш. Иштача гIулакхаца берий хIамаш лечкъаяьй цо.

«Дарьял» яхача ресторана продавеца Малова Валентина Даниловна 90 кепиг дехача мороженех 1 соми 10 кепиг доахаш йохкаш хиннай Шалински районе.

Грозненски столовейи ресторанийи треста № 20 йолча столовен буфета заведующи Хорзаян Алла Карапетовна къаракъ а кхыдола товараш а дохкаш нах Iехабеш хиннаб.

НГIАССР торговлен Министерствав пачхахьалкхен инспекцес 1958 шера хьалхарча ах шера торгевлен предприятешта баьча тоххамо укх лохехьара телха леладаь гIулакхаш гучадаьхад:

Столовей треста № 19 йолча столовен лотошница Власовас хингилгаш мах сов боахаш дохкан хиннад. Горпищеторга № 1 йолча магазина продавеца 1 килограмм шекар дохкаш, 60 грамм из кIезигагIа озаши 50 кепиг сов ахча доаккхаши мах баьб.

Первомайски райПО склада заведующес, ВЛКСМ члено Бузуртановс ше тикаьшка дIателача товарий мах сов увттабеш хиннаб.

Советски торговлена уж телха гIулакхаш леладаьрашта де доагIар даьд.

Лакхехьа белгалдаьхарашта тIагIолла белгалдаккха дезаш да, торговлен цхьайолча предприятейи общественни кхачан моттигийи комсомольски организацеша цу гIулакхашца къовсам лелабар шоай хIара деннара декхар санна ца леладар.

Социалистически промышленностои юрта боахамои дукхагIа хулийт халкъанна эша товараш. Уж товараш шоай ханнахьа нахага дIакхачийтарна, складе товараш ухкашехь а уж тикаьшка ца хилар метаргдоацаш да.

ХIара шу тIехьа болхлой, колхозникий, гIулакхерча наьха эцача хIаманга бола безам лакхбеннаб, цхьабакъда, массаза а цар йоакхо йиц торговлен организацеша, хIана аьлча торговлен предприятеша бувзам дика лоаттабац шоашта товараш лоаттадеш йолча предприятешца, цар арахецаш йолча продукцех дуккха а тайп-тайпара ассортимент шоашта цар хьахецар дехац. ХIаьта цкъаза, нагахьа санна товараш хьадеш йолча предприятешкара цу тайпара гIулакх хьадийхача а, шерашка шоаш арахецаш латта продукци мара кхыяр арахеца ца тугаш шоай хур ду. Масала, Грознерча № 3 йолча фабриканна хьалхе лелаечар хIанз яьнна берий барзкъий керда формаш Iома а яь арахеца тигац, хоатташ йоаца берий матросски костюмилгаш мара. Модаш арайоахаш болча вай болхлоша берий барзкъий керда формаш дукха кийчъяьй, матросски костюмилгел дуккха хозагIа а дикагIа а йолаш.

Ишаморг ала йиш я боккхийчар барзкъех а. Къа а енна хIанз наха хоатташ а йоацаш шераш доахаш дукха костюмаш, кочамаш, талстукаш, кхыдола барзкъаш укх тикашка.

Грознерча кердача Универмаге маIача наьха барзкъаш дохкаш йолча отделе хьалъулл 1955 шера Грознерча № 1 йолча швейни фабрике хьа а яь массехк шера кхыча тика чу а илла йола 1176 сома маьха костюм. ХIана йисай из хIанзалца наха дIа ца эцаш. Цунна жоп дала хала дац: юххьанца денз-хьа а яцар из костюм наха езаргйолаш цун фасонага а хьаяккхарга а диллача. ХIаьта хIанз дукха уллаярах йохка боагI-боагIача дIаоттабара а дош. ХIанз а дика латтац товараш дохкаш бола болхлой къоастабара а боагI-боагIача дIаоттабара дош а.

Кхыметтел наха юкъе культура а кхетам а боаржабеш дола книжкаш дохкача тикашка а ца бовза нах хьежабу. Советское яхача юртарча книжкаш дохкача тика заведующи вола Исламов хадданза къаракъаш мелаш, картех ловзаш, кхыдола харцахьара гIулакхаш леладеш хиннав.

Цудухьа торгови болхлошца хадданза кхетама болх бе беза партийнии, комсомольскии, профсоюзнии организацеша, шоай юкъара декхар довзаргдолча, кхоачамбоацарашца а советски торговлен бокъонаш телхаерашца а машар хургбоацача тайпара уж хьалкхебарна.

Партийнии, комсомольскии, профсоюзнии организацеша беш бола тIахьожам — лохехьара тIахьожам, наьха тIахьожам ба. Из боккха лоархIам болаш ба, хIана аьлча цо творчески дакъа лоацийт къахьегамхошка, цар инициатива лакхъю, балхацара кхоачамбоацараш хьагучадаха а юкъера дIадаха новкъостал дергда. Партийнии комсомольскии организацей декхар до советски торговлен бокъонаш телхаерашца хоадамболлаш къовсам лоаттабелга.

Дерригача халкъо йоаржаяьча социалистически яхье хьинаре дакъалоацаш ба торговлен болхлой. Цар кхоачаш а тIеххкхоачаш а ю товарооборота план, зехьа еш йола расходаш кIезигъю, нахага товараш дохкара гIулакх дикагIа лоаттаду.

Торгови предприятешкарча кагирхоша раьза хинна тIаийцар ВЛКСМ 40 шу дизара сийленца накъадахарна социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа Челябински Универмагерча комсомольцаша даь кхайкарал.

Торговлерчеи общественни питанени предприятешкарча болхлой сийлахь декхар да дIахо йодача хана а советски торговли мамогга тоаяр, цун культура лакхъяр, шоашта эшаш советски наха дIадехаш дола хIамаш дикагIа кхоачашдар.

Е. ВДОВЧЕНКО,
В. ДЕНЕЖКИН,
Ю. ВОЛКОВ,
Нохч-ГIалгIай обкома инструктораш.

Механизации автоматизации дIахо дегIайоалаярах

Укх деношка Нохч - ГIалгIай АССР-а моттигерча промышленноста аппарате хиннай хьайийла партийни собрани. Цу собране механизации автоматизации дIахо дегIайоалаяр а из дегIайоалаеш Министерства апарата хьалхашка латта декхараш а дувцаш доклад яьй цу Министерства Министра заместитела нов. Глуховскес. Цо ший къамаьлаца белгалдаьккхад укх шера дукхача предприятей балхашта юкъе механизмаш йоалаяр. Къаьстта боккха пайда луш я, йоах докладчико. Химзавода балха юкъе йоалаяь цIоках даь товараш арахецаш йола керда машин. Нагахьа санна хьалха из болх 5 саго лелабаь бале, хIанз цу машино уж болхлой мукъабалийтаб, балха овсарал а лакхъялийтай. Иштта заводе болх бе йолаеннай мездрильни машина, буровой скважинашта эшаш йола сульфатспиртови установка. Грозненски горпромкомбинате болх беш я берий барзкъаш тега цех. Цу цехе вIашагIъеллай 83 хIамаш тегаш йолча машиний 2 конвейер. ДукхагIа йолча райпромкомбинаташка оттаяьй пилорамаш.

Докладчико а пренеех къамаьлаш даьча н.н. министра А. Висаитовс, парторганизацен секретара заместитела Ф. Протасенс, предприятий директораша И. Козловс, А. Пашинянс кхыболчар а белгалдаьккхар районашка керпишкаш, арахецаш механизмаш кIезига хилар, дукхагIа бола болх цига кулгашца беш хилар.

Къаьстта собране гулбеннараша белгалдаьккхар рационализаторски предложенеш балха юкъе кIезига йоалаяр, станокийи автотранспортеи оборудовани къаьна хилар а.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Минместпрома хьалхле лелаераша производственни процессай балха юкъе дола кхоачам боацараш дIадахарца, цхьа бутт балалехьа министерствон предприятешка производственни процессашта юкъе оргтехнически гIулакхаш вIаштIехьадоахаш, механизацени, автоматизацени болх лакхбеш, тоабеш болабар могадир собране гулбеннараша.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

ВАЙ ДОТТАГIАШКАХЬА

Социализман новкъа тешшаме ког ловзаш

Антон Мойсеску,
Румынски Халкъа Республикан Сийлахь-йоккхача Къама собранен президиума председатела заместитель

1944 шера 23 августе румынски халкъа вахар хувцалуш эргадаьлар. Цу дийнахьа тха мехка дIададьккхар къахьегамхошта къиза Iоткъам тIалоаттабеш а царна эксплуатаци еш а хинна хала Iаьдал, керда зама, халкъа Iаьдала а социализм хьалъяра а зама тха историн чухьа хьайийллар цо.

Румынски болхлой партес хьалхле а лелаеш, шоай вахара кхел шоай бе а елла, котталонаш йоахаш яржаш дIайодача революцен исторически лоацача укх 14 шера тха халкъо оттаяьй ший лоIама а хьашташта а еззача тайпара йола общественни пачхахьалкхени строй, тхой даьхе социализме юташ хьадда толамаш даьхад оаха.

Селхан хиннача Румынена тара яц хIанз Румынски Халкъа Республика. Доазол дехьарча капиталистически монополеша лоал оттабаь хиннача тха мехках, мела дегIасна а цул совгIа тIемо йохаяьи кегаяьи промышленность, Iалаьмате чIоагIа тIехьабиса юрта боахам болаш хиннача тха мехках дегIаена вай ханара социалистически промышленность йолаш, хадданза социалистически новкъа эргабоалаши тIехь-тIехьагIа дукхагIа низ болча техникаца Iалашбеши бола юрта боахам болаш мохк а хинна дIаэттар Румыни.

Халкъа-демократически пачхахьалкхен формах пролетариата диктатура оттаяр тха мехкарча къахьегамхошта карагIдаьнна эггара дикагIа дола хIама да. Пролетариата диктатура оттаяро дукха хIамаш революционни наькъаца кIоаргга хувцаш эргадаха йиш хилийтар. Царех эггара кертера дар да национализаци яр, вешта аьлча промышленностереи халкъа боахаман кертерча доакъошкареи производствон кертера средстваш халкъа-демократически пачхахьалкхен доалахьа яхар.

ХIанз йизза социалистически я Румынен промышленность, кредитно-финансовой система, страховани, арахьара торговли; транспорте 90 процента чурча торговле 85 проценти лоац социалистически секторо; мехкарча юрта боахама лаьттах 52 процент совгIа социалистически секторо чулаьца да.

Тха халкъа боахам юха тоабеш а из социалистически новкъа дегIаболабеш а мехка индустриализации электрофикации яра политика ший леррагIа дIакхахьар кертера лоархIам болаш а хилар. иштта лоархIам болаш дIахо а йода из политика. Хьахилар тха мехка хьалха ца хинна промышленноста керда доакъош — мехкдаьттан а горнорудни а оборудованен производство, тракторащ елга, автомобильни, электротехнически, химически промышленность, пластмассан а синтетически хьоасан а производство, уран доаккхилта. кхыдараш а. Халкъа боахаман кертера дакъа а хинна дIаэттай промышленность; капитализм йолаш хила йиш йоацача сиха, хадданза лакхлуча темпашца дегIаера промышленни производствос йоаккха продукци. Соахкара шу йистедоалача хана промышленносто яьккха валовой продукци тIом хилалехьа хиннача 1938 шерца нийсийча 3,59 дукхагIа хилар.

Социалистически индустриализацес Ленина баь хьехам тха мехкарча хьалашка хьежжа юкъе а боалабеш, еза-йоккха индустри дукхагIа дегIаяр Iалашдир Румынски болхлой партеси халкъа пачхахьалкхенои, цунца национализаци еча хана денз (1948 шу). 8-зза гаргга продукци дукхагIа дегIаена дола машинаш хьаелга эггара хьалха а деш. Нагахьа санна дIаяхача хана тха мехко ерригаш хIана яц аьнна шийна эшаш хинна машинаш а оборудовани а арахьара тIаккхиьа яле, хIанз тха мехко уж эшаш хилар денна дукхагIа дегIадоагIIашехьа а шийна еззал уж хьаяь ца Iеш, кхыча мехкашка дIа а ухийт мехкдаьттан оборудовани. трактораш, электродвигателаш, кхыйола машинаш.

Социалистически индустриализацен новкъа дIахьалха а додаш, румынски халкъо толамца кхоачашъю производствон средстваш арайоаха промышленность дукхагIа дегIайоалаярах, къаьстта мехкарча Iаламан йIаьхийча торонашца Iалашдаь дола цун доакъош дегадоаладарах йола Румынски болхлой партен шоллагIча съезда директиваш.

Мехкарча бедала йIаьхийча а тайп-тайпара йолча а торонех— мехкдаьттах, крекинга газех; метан тазах, кIорах, эрзах. дахчах, тухах. бос болча а металл ца доаллача а рудах пайда эцаш, синтетически каучук, пластмасса, синтетически хьоаса, искусственни удобренеш, медикаменташ, целлюлоза, вискоза, красителаш, кхыйола продукташ дукхагIа арайоахаргйолаш чехкача темпашца химически промышленность дегIайоалаярна дукхагIа низ тIабохийт оаха. Тха химически промышленносто арахеца продукци 1948 шера хецаш хинначул хIанзехьа а ворхIазза дукхагIа я. 1960 шу долалуш химически промышленносто арахецаргйола валовой продукци 1955 шерца нийсйича 2,5—3-зза дукхатIа хургья. Цу ханна царца дегIадоатIа мехкдаьттан, электроэнергетически, металлургически, кIоран, дахчанца балхаш ду а кхыдола а доакъош.

Социалистически индустриализаци дIахьошшехьа, цун новкъосталца толам а болаш чакхдоаккхаш латт капитализмангара социализманга водача ханара эггара халагIа долчарех дола цхьа декхар — боккхаш — боккхаш юрта боахам социалистически наькъаца эргабаккхара декхар. 1930 эзар дезал, вешта аьлча ахархой берригача дезалий 45 процент юрта боахаман социалистически сектора юкъе дахад. Мехка чухь кооперированни хила йиш йолча лаьттах 37 гергга процент чулоац цо. Мехка Констанцски области а кхыча областий дуккхача районашка а къахьегама ахархой хIанзехьа а берригаш коллективни боахамашта юкъе бахаб.

Укх шера апрель бетта хиннача ахархойи юрта боахаман социалистически сектора болхлойи республикански совещанес румынски юрта къахьегамхой йоккхача программаца болх бе кийчбир, хий латтача, гIумарах долча, солончако доагадаь долча лаьттан участкай эзараш гектараш аха мегаргйолаш тоаяра наькъаца мехка оахаш дола лаьтта дукха хилийтара декхар, агротехнически бокъонаш шерра юкъейоалаяра наькъаца дIадийнар чIоагIа хьувкъийтара, юрта боахама химизаци яр дегIадоаладара, фийг бола культураш, царна юкъе къаьстта дукхатIа кIаи хьажкIаши а йолаш дIаювш кхаш дукхагIа хилийтара, хьайбаш дукхагIа дегIадоаладара а цар дикал лакхъяра а, комсий а сомий а бешамаш дукхатIа дегIайоалаяра, юрта боахаман кадраш кийчъелга тоадара декхараш хьалхашка овттадир.

РРП-а шоллагIча съездо оттадаь кертера лекхар да 1960 шу тIакхоачаш ерригача товарни продукцен 60—70 процент лургдолаш социалистически сектор дегIайоалаяри чIоагIъяри. Тха партес белгалдоаккх, хIанзарча этапе юрт социализм хьалъеча новкъа йоаккхача фронте дIахьалхашка довларна эггара кертера гIулакх карагIдаьннар чIоагIдар, вIашагIтохара-боахаман хьакъехьа долаш дола кооперативно-социалистщчески боахаман чIоагIдар, цу боахамий общественни доалахье лакхъяр, цар членийй доходаш а вахара хьал а айдар хилар. Къахьегама ахархой юрта боахам социалистически новкъа лелабергболаш тIаберзабарна эггара дикагIа йола метод я из.

Халкъа боахам дегIабоалабеш даьха толамаш дика холуш да къахьегамхой вахара хьал тоалуча. 1938 шерца нийсйича 1957 шера шозза дукхагIа хиннача национальни дохода дий даькъах кхо дакъа къахьегамхой материальни а культурни а вахара хьал тоадарга дIадохийташ да. Болхлойи гIулакхерча наьхеи алапи а ахархой доходаш а лакхъялар бахьан долаш бахача наьха вахара хьал тоадалар да кхачан продукташ дукхагIа юаш хилар, барзкъаш ,кога гIирс, кхыдола товараш дукхагI леладеш хилар. Масала, 1938 шерца нийсдича дулхи шекари шозза дукхагIа дуъ, хIаьта хьоанал 3,5-чул дукхагIа юъ.

Къахьегамхой бе йоал социальни страхованен Iалаьмате йоккха система, дукха школаш, культурни, медики-санитарни, спортивни учрежденеш, салоIама цIенош. Уж дукхагIа хилийтарна пачхахьалкхено дукха ахча дIадохийт.

Вахара хьал тоадарна иштта боккха лоархIам болаш да бахача наха чубаха цIенош деча пачхахьалкхено дIадохийта рузкъа а. 1950 шера денз дIадаха шу йисте даллалца духхьал пачхахьалкхен средствaех хьалдир шиъ ах миллион квадратни метрал кIазигагIа доаца нах чубаха цIенош. Цул совгIа бахача наха шоаш шоашта хьалду дукха цIенош, къаьстта юрташка дукхатIа а деш. Духхьал цхьоалагIа пятилеткан хьалхарча шерашка юрташка хьалдир 200 эзар нах чубаха цIенош.

Социализм хьалъеча гIулакха тIехь даьха кертера толамаш да — Румынски болхлой партес дог ура а увттадеш ,цо нийсача новкъа дIакхувлаши кулгал деши болча наьха кхетамерча творчески къахьегамах хьахинна белгалдаьнна дика гIулакхаш. Шоай вахара, мехка рузкъай, хургйолча кхоанен дай шоаш болга наха ховш хилар. эксплуататорашта а ца беш, шоашта шоай пачхахьалкхенна шоаш болх белга цар кхетадар — из да миллионаш болча къахьегамхой иттаза дукхагIа низ хулийтар а инициатива айер а.

Мехка политически а боахаман а вахара юкъе, общественни гIулакхаш леладара юкъе дукхача наха дика дакъа лоацилга толамца вIаштIехьа доах халкъа — демократически пачхахьалкхено. Халкъа советашка — пачхахьалкхен Iаьдала моттигерча органашка —болх беш ба 138 эзар халкъо хержа депутаташ, царех 35 эзар кхалсаг, 13 процент мехка дахача катийча къамех бола нах. Депутаташа шоай чIоагIало лерхIача граждански активашта, хоржама участкай граждански комитеташта, тайп-тайпарча кхыйолча общественни организацешта юкъе эза ба миллионаш бола къахьегамхой.

Тха мехка социализм хьалъю Советски Союза Iалаьмате йIаьхийча Iомалуш пайда эцарца ювзаенна, советски халкъо масса оагIорахьара деча вежарашха долча новкъосталца, социалисттически кхыча мехкий барт-цхьоатIон новкъосталца.

Фашистски низIоткъамах мукъадала лоаттабаь къовсам коталонца шерра боаржабеча новкъостал даьча а цул тIехьагIа мохк революционни новкъа эргбоаккхаш лоладаьча гIулакхашта тIехь денгараденга ше гIулакх дага лоаттоши да румынски халкъ. Румынски Халкъа Республиканеи Советски Союзаи юкъера доттагIал тха дерригача халкъа карагIдаьнна мах баь варгвоацаш дола доккха хIама да. Тха мехкарча къахьегамхой дегашка кIоарга ювлаш хийца дола чIоагIа а дохаргдоаца а румыно-советски доттагIал кердача, тIехь-тIехьагIа йIаьхегIа хулча формашка доалаш, дегIа а доагIа чIоагI а лу.

Тха мехка арахьарча политикан ларде да Советски Союз керте латтача социалистически лагера мехкашца айххадолча доттагIлен, барт-цхьоатIон, вIаши вежарашха деча новкъостла гIулакхаш. Пролетарски интернационализмани марксистски-ленински идеологени принципай ларда тIа, . социализми коммунизми котъяккха, машар лорабара тIехьа, империализман агрессивни низашта духьал лоаттабеча къовсаме хьаштащи де лерхIараши цаIаш хиларца кхотабенна бола низкхоача цхьа дезал ба социалистически пачхахьалкхенаш.

Тха партеси правительствоси, румынски дерригача халкъо социалистически лагера цхьоагIо а йохаргйоацаш из кхотаялар а лерхI тха мехк а социалистически кхыдола мехкаш а шоай лоIаме хиларах. уж кхерамах лорадаларах бола тешам, дерригача дунен тIа машар лорабарна эггара боккхагIа бола низ.

Тайп-тайпара социальни система йола мехкаш машар болаш дахара ленински принцип бакъ а еш, Румынски Халкъа Республика вIаши нийсхо йолча, лерхIача, вIаши пайда боалача наькъаца, кхыча мехкий чурча гIулакхашта юкъе ца лелхара лардаца масса дола мехкашца барт-цхьоатIо йолаш хилара тIехьа я.

Дунен халкъашта юкъера кхоххам мелбар, халкъашта юкъе къоастаданза латта дерригa дешаш переговорий наькъаца къоастадар, машар лорабар бахьан Советски Союзо, Китайски Халкъа Республико, кхы мехкаша а мел ца долийташ леладу гIулакхаш дерригa дог раьза долаш хьаллоацаш я Румынски Халкъа Республика; цу къовсама юкъе кIаьд ца луш ший дакъа лоацаш а хургья из. Iарбий Малхбоалера империалистически агресси юхатохара хьакъехьа дукха ха йоацаш Н. С. Хрущева посланеш тIа хинна, Советски Союзо яь предложенеш цхьа барт а болаш могайир румынски халкъо.

Румынски болхлой партен хьакъал долча а чIоагIача а хьалхленца доллача хIамал котъювлаш йолча марксизман-ленинизман идеяша сийрдабаьккхача новкъа, берригa къахьегамхой прогрессага, дикача вахарга социализман йиззача коталонга бугача новкъа кердача толамашка тешшаме дIахьалха дода тха халкъ.

Дзортова Тамареи цун новкъостийи

Вай мехка тайп-тайпарча миIингашкара гулбеннаб Наьсарен зоответеренарни техникуме кагирхой. Указа бIаргаго йиш я Къилбаседан ХIирий лоамашкара, малхо сийрдаяьккхача ГуржегIара, негIий мехкара баьхка кагий нахи мехкарийи. Укхаза дукха ба вай республикан городашкареи юрташкареи баьхка кагирхой, тоъала дукха нохчийи гIалгIайи а болаш. Щул совгIа, цу техникуме-м гаьнарча Киргизера а Казахстана аренашкара а баьхка дешархой ба.

Техникуме дукха ба дика деша а, общественни болх бе а, спортаца дакъа лаца а кхувш бола студенташ. Эггара хьалха царех ба гуржий мехкара Цаллагов Бориси Цховребов Шотаи. Цхьабакъда цу дикачарна юкъе а белгалъяьнна я гIалгIай йоI Дзортова Тамара.

— ...Тамара, урокаха жоп дала гIо доска тIа, — оал хьехархочо. Юхаозалош, шийна цхьан хIамах эхь хеташ санна, хьал гIетта доска тIа йода Тамара. Урока тIехдика жоп лу цо.

— Iоха, Дзортова, «5»! — оал хьехархочо.

Ишта йола моттигаш дуккхаза а нийслу.

Тамарех ерригача группас доккхал ду. ЧIоагIеи доккхеи да цун ший групперча студентащцара доттагIал. Тамара деша енай 1957 шера ветеренарни техник хила лаьрхIа.

Ший уйла кхоачашъе гIерташ дукха къахьег Тамарас. ХIьата цун къахьегам зехьа а бовц. ТIагIертта доаханна дарба де Iомалуш йоалла гIалгIай йоI техникума берригача студенташта хьокхам телаш я. Укх шера 8 марта «Дика дешарахи хьокхамерча поведенехи» йола преми шийна елча, Тамарас аьлар.

— Се Юкъерча Азе йолча хана а дагадехадар сона укх техникуме деша я. Тахан кхоачашхиннад из. Со шуца я хIанз. Кхы а дикагIа деша дош лу аз.

Тамара из ший дош кхоачашдеш хьайоагIа.

Скъердаме дIахьу Тамарас ший мукъа ха а. Каст-каста бIаргаго йиш я из кино ена, студенчески вечере йолаш. Цхьан хана замах тIехьабиса нах хабараш дувцаш бар:

— Ай, кино мишта йода гIалгIай йоI?

— ГIалгIай кхалсаг мегаргьяц кино аха.

Цхьабакъда цу хабарашка ла а ца дувгIаш, Тамарас ше лаьца нийса никъ дIахо бихьар.

— Аха хьо, йиIиг, кино, — аьлар Тамарий нанас. — Сона хала хет тхоаш къона долча хана тха иштта торонаш ца хинна. Хьалхарча хана кхалсагах-м вIалла саг а лархIацар. — Наьна дог гIоздаьнна да ший мехкарий нийса хьалкхийна хиларах: йоккхагIаяр БурокIалхарча школе берашта хьехаш я, хIаьта зIамагIаяр Тамара техникум йисте а яьккха болх бе йоалургйолаш я.

...БурокIал сайре тIаенай. Чубузаш латтача малхо сийрдабаьккхаб Шамал-гув. Гобаьккха сатийна я. Дийнахьа хиннача йIовхала метта хьатIаэттача шийлача февo дог айду, дегIа паргIата хет. Шолж доагIача кхухь чу баьде я. Цигара хьалбоагIа ши студент-чкъаьрийлувцар. ЛадувгIа вай цар дувцачунга...

— Пхьид ма йий зIакаца Iа яьккхар! Э-э! Ма баьре ва-кх хьо. ДIахьолахь из анатомически кабинете. Василий Васильевича баркал аргда хьона, — яхаш бегаш бу цхьанне.

— Iа чIоагIа дукха ма лийца дий чкъаьрий, — жоп тел вокхо.

— КIантий, долле чехка общежите кино гIоргIда вай, — хоз кхычахьара.

Уж ба Тамарийца цхьан группе дешаш бола кагирхой.

ХIанз цаI мара яц Тамара гIалгIай мехкарех техникуме деша ягIаш. Цхьабакъда Тамарий хьокхамах укх шера иттех гIалгIай йоI я техникуме деша ена. Ше цхьаь-м юсаргъяц Тамара цигача! Цун новкъостий тIехь-тIехьагIа дукхагIа хургба.

I. ЦУРОВ,
Наьсарен зооветеринарни техникума хьехархо.

Хургда 250 тонн мехкдаьтта

ЧIоагIа раьза болаш тIаийцар Надтеречни района «Горскнефть» яхача промыслан кхоалагIча бригада нефтяникаша, Грозненски нефтемаслозавода болхлоша даь кхайкарал.

Керда хоам тIабола газет хьа маккхаьчча а из кхайкарал деша болабелар уж. Цунах лаьца къамаьл дир операторо Бойко Алексейс. Цо аьлар: нефтемаслозаводцаша вай тIахьех, Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъеи цаI шу дизара сийна керда балха толамаш дахарна. ХIанз вайна хьалхашка латтараш доккха декхараш да. Воаш тIаийца декхараш ях юкъе а йолаш вай кхоачащдичеи, щул совгIа Даьхенна 250 тонн «Iаьржа дошув» делчеи бакъахьа хет сона.

Цун къамаьл раьза болаш тIаийцар болхлоша.

Июль беттеи август ах беттеи бригадо балха юкъе йоалаьй пхиъ мероприяти, иштта геолого-технически гIулакх а тоадаьд. № 302 йолча скважино уж гIулакхаш бахьан долаш мехкдаьтта доаккхилга лакхдаьд. 0,4 тоннага кхаччалца тIакхийттад хIанз цо доаккха мехкдаьтта. Иштта лакхденнад № 274 йолча скважино доаккхар а.

ДукхагIа мехкдаьтта даккха торо хулийт № 272 йолча скважинан юхатоаяьча мехкдаьтта хьалъувзача насосо. Уж гIулакхаш бахьан долаш цу скважино ден-буси доаккха мехкдаьтта 6 тонн лакхденнад.

ТIехьа бисац уж лаьттанна кIалхара скважинаш тоаярна а. Духхьал цхьан июль бетта тоайир лаьттанна кIалхара 23 скважина. Дика болх беш белгалъяьла роператора Косяков Сергейс хьалхле лелаю смена. Цо июль бетта план 126 процент кхоачашйир.

Р. МУХТАРОВ.

Керда механизатораш

№ 4 йолча Грознерча механизацен училище июль бетта арахийцар комбайнерий говзал Iомаяь 150 специалист. Къона механизатораш практика чакхйоаккхаш хиннаб вай республикан колхозашкеи совхозашкеи ялаташ чуэцача хана. Цига дукхагIчар хьахьеккхар шоай гIулакх довзаш бола специалисташ шоаш хилар. Царех цхьабараш болх беш хилар Грозненски районе, Ермоловски оалхазарий совхозе, цига дика болх барца белгалбаьлар н.н. Александр Демчонкои Федор Иличкои. ХIанз уж механизатораш дIахьожабаьб колхозашкеи совхозашкеи, ремонтно-технически станцешкеи, царех 105 механизатор аханза даьдача лаьтташка Казахстане хьожаваьв.

Май бутт булалуш механизацен училище дIаийцар керда кагирхой группа 180 дешархо, царех 60 саг нохчийи гIалгIайи а волаш. Цхьа шу доалаш цар укхаза Iомаергья керда шофера говзал а. Арахийцача шоферашта цу специальностал совгIа ховргда комбайнаши тракторашии лелае а уж ехача царна ремонт е а. Царна иштта слесара кхоалагIа разряд а лургья.

Цхьа бутт мара ха яьннаяцар деша болабенна, хIаьта а говзалаш Iомаеш болча кагирхошта юкъе дукха бар тракторашии комбайнашии лелае ховш. Цул тIехьагIа колхозашка юрта боахама культураш чуэцаш, цар 1,5 бетта практика чакхъяьлар дикача хьокхамащца. Цхьаболча кагирхоща доккхий балха толамаш даьхар цига. Масала, Александр Губскеи Михаил Белинскеи Надтеречни совхозе ялаташ чуэцаш 1,5 бетта хIаране 300 гектар ялат чуийцар.

ХIанз кагирхой тIагIертта теори Iомаеш ба. Из группа я нов. Ромах Петр Романовичас кулгалдеш. Цар колхозе практика чакхйоаккхаш 180 эзар сом гаргга ахча даьккхад.

Школа Iалашъяьй хIанзарча юртбоахама машинащца. Масса тайпара кхоачамаш даьд практикеи теории дикагIа чакхъяккхар духьа.

Иштташа гIулакхаща школа хьехархой коллективо кийчбу колхозаштеи совхозаштеи юртбоахама специалисташ.

М. ЦУРОВ.

Хьунзавода комсомольцаш

Сихха доагIа Iаьржа хий дахьаш дола лоаман Эса. Цун берда тIа, лоаман кIал улл Первомайски хьунзавод. Хьахозаш моторий таташ, циркульни станокий болх, мехкарий белар. Завода коа да тхо.

— Мехкарий чехкагIа Iойоассае, Ахьмад кхаьчав, — йоах цеха цхьан йоIо.

ГIийлача дегIара кховзткъа шу даьнна хургдолча воккхача саго фургона тIера Iо а ийккха юхасовцадир шерч. — Из вар Точиев Ахьмад.

Мехкарий цхьаннена тIехьа шоллагIаяр йоалаш щехера арабаьлар. Минот ялалехьа клепкай отходаш тIайола фургон йоассайир.

— Ма дика да-кх шу, — аьлар Ахьмада шерч дола а далийта. Мехкарех-комсомолкех Ахьмада аьнна ца Iеш, массане а: завода кулгалхоша, болхлоша йоах иштта.

Цехе болх беш я бракера Логунова Еленас кулгалдеш йола комсомольций-кагирхой бригада. Бригаде 12 саг ва.

Цехе дIачувоалачара денз мугIарах хьаллатт станокаш.

Хьалхарча станока тIа говза болх беш клепка отходаш чакхйоах комсомолка Гоголева Ленаси цунцарча Точиева Найбаси. Цхьа секунд яьлча арайоал паркетни уй детта фриза.

Ший дай мехка цIаеча Найба тайп-тайпара балхаш де заводе яхар. Цхьабакъда станочницаша барттайна дика бу болх бIарга гуш цун а хилар цар мугIараштa юкъе яха безам. Из дарна станока тIа болх бе ха дезар.

Комсомольцаш гIадбахар къонача хьинар долча Найбийна дезар хайча. Цар соцам бир станочницай говзал щунна Iомае.

Цун эрсий доттагIа Гоголева Лена йолаелар Найба Iомае. Дукха ха ялалехьа ший хьехарчул вогIа хазар Найбийна станочница болх.

БIарга гучча дегIайоагIа кийчача фризай кучкаш. Беламо ловзаро, тIагIертта къахьегаро хьалъюз цех.

— Мехкараша геттара дика болх бу, — йоах бракера Логунова Еленас, — боарам 120—130 процент кхоачашбу...

Еленас гIадъяха цIераш йоах дикагIа болча болхлой — Прояева Галинай, Ботарева Римай, Филимонова Любай, Горшкова Раисай, иштта кхы дукхачар а.

Завода кагийча наха шоай дог а дукха къахьегам а дIалу ленински комсомола 40 шу даларга сийленца накъабахарна.

— Цхьабакъда цар болх бовзац, — йоах Еленас. Кулгалхошка дехар даьдар оаха хьокхама доска эца аьнна, цар новкъостал дац...

Щаьхха станокий тата соц, балха ди йистедоал. ХIаьта мехкарий цIабаха сиха бац: болх баь моттиг цIенъе еза. Хозахета мича техад цар бIаргатуча метте: «Балха моттиг цIена лела!» — аьнна плакат.

Цено чехка яь йоал.

Мехкарий диц ма лелаш тахан хьадахка, — йоах Логунова Еленас. Художественни самодеятельностан кружок вIашагIйолла еза.

Берриташ а цхьана заводера арабоал. Гаьнна хоз мехкараша доаха иллеш.

А. ЕСИМБАЕВ.

ХIара гектара тIара 354 центнер силос

Грознерча шурий совхоза кхашка дика хьийкъай силоса лаьрхIа дIаийна хьажкIаш. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 354 центнер силос йоал. Еррига 1400 гектар силос лаьрхIа дIайиначa хьажкIаш 595 гектар хьекха яьннай совхоз. Силос йоллача траншеяш чуи кIоагаш чуи 22 эзар тонн силос еллай, из хул хIара Iатта 15,5 тонн.

Совхоза коллективо шийна декхар оттадаьд заданех 23 эзар тонн силос йолча 25 эзар тонн кийчъе аьнна. Цу гIулакха мел эшаш дола хIама да. Хьакханза 800 гектар хьажкIаш я. ХьажкIаш дика хьийкъа хилар бахьан долаш дукхагIа йола хьажкIаш фийг болча ялата лаьрхIа ца хьакха, аьнна, йитай. Эггара хьалха листагIа мел йолча меттера хьокх хьажкIаш, хIаьта нийлхагIа йолчеи дукхагIа ялаг даргдолчеи ца хьокхаш ют. Силос йоллаш мел ду балхаш механизацњ яь да. Машина тIера аьта хьажкIаш Iойсассаю трактора тIехьа бийзача сеткаца, хIаьта цунца IотоIа а ю. Къахьегама механизаци ярахи хьашкIаш дика хьийкъа хиларахи силоса цхьан тоннага дIабода мах лохлургба. Сохка силоса цхьан тонна мах 2 соми 65 кепиги хиннабале, укх шера 2 сомал тIех хургбац.

Доакъар Iалашдеш болча совхоза болхлоша доккхача хьинарца къахьег дикача производственни, хьокхамаща Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дузача денга накъа баха гIерташ. Цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьд шурийтоварнии хьакий-товарнии фермашта юхе силос йолла, цунца цар тIехкхоачашъергья оттаяь йола заданеш. ТIехдика болх бу нов. Карп Спиридонович Нарыжный управляющи волча № 3 йолча ферман коллективо. Цу ферме заданех 6.900 тонн силос йолла езача 7.600 тонн еллай. Задани тIехкхоачашъяьй № 2 йолча фермай коллективо а (управляющи нов. Петр Афанасьевич Михайлов). Юкъера лаьрхIача хIара денна совхозе 600 тонн силос лаьттах йолл.

Карара-кара тела ЦIе вымпелаш яхар духьа механизатораштa юкъе яхь эттай. Совхоза дирекцеси партийни организацеси кхаь дийнахьа 400 тонн силоса хьажкIаш хьакхача хIара комбайна агрегата ЦIе вымпели совгIата 200 сом ахчеи дала лаьрхIад. ХIанз вымпел лелаю комбайнераша н.н. Переменинас, Шейкос, Киянова. ТIехдика хьокхамаш даьхад силос кийчъеш комбайнера нов. Николай Алексеевич Шейкос. 94 гектара тIера цо хьакхад 31.461 тонн моша доакъар.

Силос кийчъеча дика болх барца белгалваьннав шофер нов. Николай Перетрухин. Цо «Газ-51» яхача машинаца кхаь дийнахьа комбайн йолчара 144 тонн моша доакъар хьадера силос йолча метте, шофера нов. Петр Матвеевич Кравченкос кхаь дийнахьа 141 тонн доакъар хьадера. Иштта дика болх беш ва шофер нов. Басенков а.

В. ЕВЧЕНКО.

Денна дош балха гIулакхашца бакьду

Сийлахь - йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дизаш сийленца накъадахар духьа вай ерригача республике социалистически яхь яьржача хана Урус-Мартановски районерча Красноармейски совхоза 2-гIча отделенен тракторист волча Хаджимурадов Махьмада собране аьлар: «Грозненски нефтеперерботчикаша доладаьча патриотически гIулакха раьза а волаш, аз сайна декхар тIаэц сайга доал де хьеннача «ДТ-54» яхача тракторца гурахь дIадувча ялаташта 7 гектара меттел сменах 10 гектар лаьтта аха, болх тIехдика бе, ца социйташ тракторта болх байта, даим доагами машинашта хьекха даьтташи кходе».

Дерригаш а ийс ди мара дIадаланзар Хаджимурадов Махьмада дезача ден сийна социалистически яхь а лаьца, балха толамашца цо ший дош бакъдеш хилар ерригача бригадана дIахайтача хана. Цо 9 балха дийнахьа 92.6 га лаьтта аьхар, 220 килограммал совгIа доагами даьтташ а кходир, хIаьта цун трактор цхьан минута сеца лаьтаяц йохарах. Цо баь болх а тIехдика ба.

Хаджимурадов Махьмада карайийца патриотически гIулакх хьаллаьцар щун сменщик волча тракториста Николай Денякина а кхыча маханизаторaша а.

Сийлахь-боккхача Октябра 41 шу дузача дезача денга кхоачаш 1000 гектар долча лаьтта гуйран ялаташ дIадийна даха а дерригача лаьттах 75—80 процентал кIезигагIа доацаш дола лаьтта хьатIахулча бIаьстан юхьера ялаташ дIадерна аьха Iодилла а, аьнна декхар тIаийцад Хаджимурадов Махьмада болх беча бригадацарча механизатораша. Цох Iалаьмате дика къахьегама совгIат хургда вай дукхаезача Даьхенна, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дизара сийна луш дола.

Цул совнагIа цу тIа тоха безам бар са, говзал йолаш а, ший гIулакх дезаш а, ерригача тракторни бригадо дика къахьетама толамаш дахар ловш а волча Хаджимурадов Махьмада ший новкъосташта балха новкъостал де а дешаца хьехам бала а ха корайоагIаш хилар.

ГIулакх массане юкъара леладеча хана

Вай къам дукха дика гIулакхаш долаш да. Царех лоархIамерчарех цаI да болх беш вIаши гIо дар, болх юкъара дIабахьар.

...ХатIайоагIаш латтар бийса. Из ший ханал хьалха а хьатIаяйта оарцагIа яьнна яр Iуйрийна денз сигала хинна Iаьржа морхаш. Дийнахьа сарралца дилхача догIо цIена йилаяр гаьнаш.

Сельсовета председатель Асхабов Туту волча боккхий нах бар. Царна раьза волаш къамаьл дора царга председатела:

— Доккха гIулакх даьд оаш — аьлар цо дивана тIера хьалгIеттача Галиев Таштамиреи Куриев Асхьабеи кулгаш а лаьца.

— Оаха даьр-м дукха доккха хIама дацар, — йоахар боккхийча наха, — баркал-м берригача юртахошта ала деза.

... Июль бетта хиннача догIаша Аргун-хий IаьржагIа дайта Iодихьаьдар Дубай-Юрти Чишкии вIашагIтоха никъ дабода тIий. Цунна тIагIолла ухар Грозный — Шатой маршрутах уха автобус а. Цудухьа «Шалински» совхоза ялхлагIча отделенен болхлой а бисабар городе аха йиш йоацаш:

ТIий юхаметтаоттаде 200 бIаь тума совгIа ахча эшар, хIаьта из сельсоветага да а дацар.

Щу ханна кхайкир Асхабов Туту юртарча боккхийча нахага болх а беш, из тIий юхаметтаоттадар духьа нах гулбе гIо де шийна аьнна.

— Тросс аз ийцаб 40 тума а денна, — аьлар цо, — хIаьта стройматериалаш юртарча наха гулъергья.

Боккхийча наха чIоагIа мога а даь тIаийцар из дош.

...Делхаш догIеи болаш хоттеи боллашехьа а сецца арабаьлар нах болх бе. Болх болабелар хьинаре цхьабарт а болаш. ТIий юхаметтаоггадеча дакъа лоацаш хилар юрта болх бе могаш мел вола саг.

Цхьан дийнахьа хина тIагIолла дIатессар аьшка муш (тросс), хIаьта бIоагIий а IодегIар. Кхыметтел делкъийна хIама даа чуводаш а саг вацар. Цудухьа цу балхаца дакъа ца лоацаш хиннача кхалнаха шоашта тIаийцар болхлошта дуа хIама Iалащделга. ШоллагIча дийнахьа сайрийна 5 сахьат доаллашехьа а тIий боккъонца хьалдаьдаьлар. Аргуна тIа гIолла уллаш дар дика хьадаь 60 метр дIаьхеи 2 метр шереи дола гIашлой тIий.

З. МЕХТИЕВ.

Йоккхий торонаш

Укх шера коатIарча оалхазарий боахам чIоагIа шербаьб Ермоловски совхозе. Дуккха тIаккхийттай боабашкаш шердаьд царна эша хIамаш (хиш). Гурахь дулха дIаяла кийча хургъя хIанз кхоабаш йола 150 эзар боабашк. Бакъда, практико хьахьокх из болх кхы а совбаккха совхоза торо хилар. Биззача низаца болх бац инкубатораша (кIоригаш йоахача станцеша), шорттига лел боабашкаш чуйоахкае птичникаш хьалъелга.

Уж гIулакхаш а лаьрхIа ССКП обкомои НГIАССР Министрий Советои совхоза кулгалхошта тIадиллад. 1960 шера кхоабаш йола боабашкаш 500 эзарнега кхоачаяри, паччахьалкхенна дIалуш дола боабашкий дулх 980 тоннага кхоачадари, хIаьта фуаш 9 миллионага кхоачадари.

Из болх цо бича, совхозо пачхьалкхенна лургда 1957 шера денначул ийсазза дукхагIа дулхи 2,2-ззеи дукхагIа фуаши.

Цу гIулакха 1959 шера чукхаба лаьрхIад 300 эзар боабашк, хIаьта фуаш деш йола котамаш 55 эзарнега кхоачае лаьрхIад. Цар ду фуаш 5 миллини 280 эзари хургдолаш да, пачхьалкхенна дIалу коатIарча оалхазарий дулх 600 тоннал кIезигагIа доацаш хургда.

Иззал йоккха план совхозага шийга кхоачашъюлургъяц, цудухьа, цунна новкъостал дергда республикански организацеша.

Иштта, гIишлошъеча республикански организацеша хьалъергья 1958—59 шерашка 7 птичник, котамий кIорагашта лаьрхIа 5 цыплятники боабашкий кIоригашта лаьрхIа 8 утятники. 1 инкубаторий, даа хIама кийчду цех. Цул совгIа, Ермоловски совхозага кхоачаргда пачхьалкхенгара 2600 тонн царна дуаде ялат, хIаьта республикерча мелиоративни организацеша Iамаш деши хиш дола моттигаш йохкаши новкъостал дергда.

ДикагIа из болх вIаштIехьабаккхарна партийни организацес шерра социалистически яхь йоаржаяьй къахьегамхошта юкъе, лакхбаьб кхетама болх. Берриг коммунисташи парте боаца активисташи партийни дешар дешаш хургба. Царех цхьабараш, къаьстта бригадираши специалисташи совхоза балхах дола конкретни экономика Iомаде раьза хиннаб. Царех ба н. н. Закаев, Волков. Цикмаев, Кадыров кхыбараш. Боккъонца шоай низ дIанийс а баь, эша говзал а Iомаяь дикка болх дIахьойя, совхоза коллективага кхоачащдулургда из сийдола декхар, уж йоккха торонаш.

А. КУИМОВ.

Марша доагIалда дукха деза бераш

Ахка—кердача дешара шерага кийчо яра ха я. Цу хана дIадоах дешар лийннача юкъах хинна кхоачамбоацараш, каникулаш йистеяьнначул тIехьагIа дешархоша лерттIа дешарна мел эшар Iалащду. Цу балхашта юкъе лоархIам бола цхьа гIулакх да классашта ший хаьнахьа а дика а ремонт яр, школай хIамаш тоаяр.

ХIара шера классашта кIир тох, ийна а парташта а басар хьокх, кхы дукха дараш а ду. Цхьабакъда тхой балха юкъе цхьадола хIама тувладенна кхоачаш ца деш, ца зувш диса мет тхо. Цу метте эшаш я приемни комисси, кхоачашбаь болх тIагIолла, форманна тIаийца ца Iеш, цу гIулакхага цIенхоштта хьожаш, кхоачамбоацараш белгалдоахаш, кхыча школай опыт хьайеш болх бе беза цо.

Цхьабакъда уж приемни комиссеш йолаш яц. Кердача дешара шерага школаш дика кийчъяларна конкурс лелаяц. ХIаьта, мел чIоагIа новкъостал дергдар цар?! Цудухьа, занятешка кийчлуш, тхой практиках хайначох пайда эцаш болх бир оаха. Классаштеи оатхалаштеи ремонт ярал совгIа хьалхехьа а хьехархой штат кийчъяьй, цу даькъе столярни а слесарни а гIулакха бола хьехархой а болаш.

БархIлагIча классе деша багIачар ахкан ханна мехкдаьттан промыслашка дIайихьача производственни практика дика гIулакхаш гойтад. Кердача дешара шера политехнизацен гIулакха кхы а дукхагIа уйла тIаяхийта лаьрхIад оаха. Иштта, 9 классе деша багIараш Iомалуш хургба: кIаьнкаш — мехкдаьтта доаккхача операторалла, йиIигаш — замерщицалла.

1-ча сентябре тха школе духьашха деша доагIаргда 100 бер. Царна хIанзе а кийчдаь совгIаташ да — дешара эша хIамаш. БоккхагIа бола дешархой а раьза хургба шоаш тIаэцарна. Царна цIена, сийрда классаш, дешара керда пособеш, хIаьта керттера дар—дика хьехархой коллектив хургья.

Г. БОЦИЕВ,
№ 1 йолча юкъерча школен директор.

Халкъаша агрессорашка Iарбий Малхбоалера эскараш арадохийтаргда

Мохаммед Камель эль Бендари, Деригача дунен Машара Совета вицепредседатель, ОАР-а Египетски района къаман машара совета председатель

Дунен шоллагIа тIом йисте баьнначул тIехьагIа, къаьстта паччахьалкхен департамента керте Даллес эттача хана денз США-с лелаеча политикага хьежаш волчоа, хала хургдац ши хIама белгал даккха.

Цкъа-дале, США-н политика «низа позице тIара» политика я. Американски политически деятелаш тешаш ба США-н низ тIех хиларах а дунен тIа шоай доал оттадеи дунен халкъашта юкъе шоашта де дагадехар кхоачащдеи цу низаца мара шоай йиш хург ца хиларах а.

ШоллагIа-дале, США-на доал ду гIозараш общество дегIаяра законаш лерхIа безам болаш бац, дунен шоллагIа тIом хинначул тIехьагIа хинна доккхий хувцамаш довза безам бац цар.

Дуккха пачхьалкхенаш шоай лоIамах хулаш мукъа а империализман Iоткъама кIалхара а яйннай. Шоаш хьахинна дукха ха йоацащехьа а, дунен халкъаша леладеча гIулакхашта юкъе дика дакъа лоац цу пачхьалкхенаша. Пачхьалкхенашта юкъе латта вIаши дола гIулакхаш мишта хила деза кхайкадир Бандунгски конференцес. Конференце хиннача берриганеша а динза даргдоацаш лаьрхIар: кхы йола пачхьалкхенаш шоай лоIамех хилари цар суверинитети лоархIаш хилар, цар территореш телхае йиш ца хилар, чурча гIулакхашта юкъе ца лелхар, шоаш къаьста халкъий бокъо хилар, пачхьалкхенаш вIаши машаре яхар, иштта кхыдараш а. Машар лорабареи империализман оагIонгахьара моллагIча а пачхьалкхенна тIакхача йиш йола масса тайпара агресси дIаяккхареи гIулакха тIехьа къаьна а къона а мел йола пачхьалкхенаш вIашагIа а тох кхота а ю цу кертерча принципаша.

Советски Союз керте латтача социалистически лагеро хьаллаьцар уж принципаш, хIана аьлча Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача хьалхарча деношка Советски пачхьалкхено дерригача дуненга дIакхайкаьча кертерча принципаша маяххара уж доландаь. Духхьал цу тайпарча принципех латташ я социалистически лагера арахьара политика.

Къоначоаи къаьначоаи юкъерча, машара низаштеи империализман низаштеи юкъерча гIулакхашка хьежача американски политикани США-н сателлитий — Атлантически блока членийи аьттув болаш латтац уж. Империалистически лагерь авантюранеи кхерамерча гIулакха тIаюга США-н политика хьаькъалца а нийса йоагIаш а яц.

Бандунгски конференци вIашагIтехача инициаторех да Iарбий мехкаш. Бандунга исторически принципаш увттадеча лоархIамера гIулакх дир цар. Азени Африкани вIашагIкхийттача чIоагIача низий лоархIам бола дакъа а да хIанз Iарбий мехкаш. Империалистически пачхьалкхенаш агрессен тийшабалха новкъа массаз йоал, цар бIехача гIулакхашта духьал чIоагIатIа кхотаяларцеи барт-цхьоагIо лакхъяларцеи жоп лу Бандунге дакъа лаьцача пачхьалкхенаша, колонизатораштa хIама тоха шоаш кийча хилар хьахьокх цар. Уж исторически бакъдараш ца кхетадарои уж теркал ца дарои США-с хьал а лоацаш, цо къоабал а деш тийшабалхаца Египетах латийтар Англени, Францени, Израилеи пачхьалкхенаш. Цу мехкий официальни гIозараша лийрхIадар Египет ше цхьаь а хургья ший мехка тIабенача боккхача низа духьал а отталургьяц яхаш.

ГIулакх цар лийрхIача тайпара ца хилар хьахьеккхар хиннача событес. Агрессорий тийшабалхах тIом болабе а кхелехьа, Советски Союз, машар беза дуккха кхыйола пачхьалкхенаш египетски халкъеи египетски пачхьалкхени оагIонгахьа а яйнна дIааийттар, цо лелабеча нийсхон къовсаме Египет хьал а лаьцар цар. Машар безача пачхьалкхенаша иштта из гIулакх дар бахьан долаш агрессораш ийшар. Англенеи Франценеи хинна ца Iеш, ерригача империализман лагера эхь а хинна эшар дар из. Законах мадоагIара дар гIулакх! Баьчох баха беза тийшаболх. Исторически дегIадоагIача хIамай законаш ца лерхIача агрессени авантюрайи политикан тIара хьадоагIар иштта мара кхыча тайпара хила а йиш яц.

США-на доалдеча гIозараша, американски бизнесменаша, финансисташа, тIема низашта керте латтараша хIанз а бакъдеш дац из исторически бакъдар, дукха ха йоацаш хиннарех шоашта кхетам ийцабац цар. Кердача агрессен тешаш да вай хIанз а: США-н эскараш Ливане чудаьннад, хIаьта Иордани английски эскаро дIалаьцай.

Из Iовдала авантюра йолайир империалисташа Iарбий мехкашка колониальни Iаьдал лоаттаде лерхIаш увттаяьча тайпарча «пактех», «доктринех», «пунктех», цу тайпара йолча кхыярех а шоай хIама ца хинначул тIехьагIа. Из ерригa авантюра Даллеса дагалаьца я, цун политика хьагойташ я, долла хIама хIалак деча атомни тIема тIатетт цо дуне.

Машар лорабе кийча болча машар безача халкъаша гIаьрде лерхIаш овттаяь империалистий планаш йохайир. Империалистий керда агресси эггара чIоагIагIа харцйир герз кIезгдареи халкъашта юкъе барт-цхьоагIо хилареи долча дешах Стокгольме яьча Дерригача дунен конгрессе хиннараша. Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоале латтача хьалах лаьца тIаийцача халкъашка даьча кхайкарала тIа йоахар, империалистий гIулакхаш е йоагIаш йола кхел яь хила деза, хIана аьлча шоай лоIамах хилари шоай суверенитети лорае гIертача халкъашта духьал низ лоаттабе гIерташ уж леландаь. Из агресси юхасоцае а Юхерча Малхбоале меттел дерригача дунен тIа а машар лорабе а чехкка, низ тIабаххийтта, хьадда дола гIулакхаш тIаэца деза дерригача мехкий халкъаша».

Азени Африкани халкъаша, кхыча континентай халкъаша а санна, из кхайкарал хьаллоацаргхиларах шеко яц, хIана аьлча машара гIулакх дезаш мел волчун лоIам бувзаш из кхайкарал доландаь. ООН-а Генеральни Ассамблеен къаьстта хиннача чрезвычайни сессе тIаийцар Iарбий мехкий инициативай оттаяь, Iарбий Малхбоалера США-ни Англени эскараш арадахарах йола резолюци. США-н эскараш Ливанера арадаланза даргдац, иштта арадаланза даргдац Иорданера английски эскраш а. Иштта ба халкъий лоIам!

ВIашагIкхийттача Iарбий Республикан халкъаш, Iарбий дерригача мехкий халкъаш а санна, болата лоIам болаш а агрессораштa хIама тоха чIоагIоявь, шоаш шоай лоIамахи суверенитет йолаши хилар дезаш а, кхотаденна цхьан мугIарагIа латт. Шоай территорен тIа санна, иштта дерригача дунен тIа а машар лорабеча дика дакъа лоац цар.

Империалистий агрессех ше яхар хьадда а дика кхетадеш а аьлар Советски Союзо Пекине вIашагIкхийттача хана Н. С. Хрущевси Мао Цзе-дунеи кулгаш а яздаь йолча коммюникес сайна хетийтар укхаза белгал ца даьккхача Iелургвац со. Уж вIашагIкхетар а цу вIашагIкхетарах хьахиннар а боккъалдар аьлча машар чIоагIбара, Малхбоален халкъаш шоай лоIамах хилара, уж кхерамах лорадара, цар нийсхо бахьан лоаттабу къовсам хьаллацара хьакъехьа Iалаьмате боккха лоархIам бола исторически событи я. Империализманна духьал, колониализмах юхедисаьраш дIадахара тIехьа Iарбий мехкаша лоаттабеча къовсаме йоккха чIоагIало я из.

Эггира йоккхагIа йолча пачхьалкхений Советски Союзеи Китайски Халкъа Республикани ши кулгалхо вIашагIкхетар, гIордаьнна а дийцар, чIоагIа хьал а лаьцар са мехка, дерригача Iарбий мехкашка.

ОАР-арча машар лораберий цIерах аз дIакхайкаду, машара хьашташ бахьан, тха мехка дагадоахкараш а цун хьашташ а хьаллоацаш, агрессораштa духьал, ший лоIамах хилара тIехьа тха халкъо лоаттабу нийсхон къовсам хьаллоацаш Н. С. Хрущевси Мао Цзэ-дунеи хадданза а кIаьд ца луш а хьегача къинойха чIоагIа мах бу.

Тхоаш Москве а Советски Союза кхыча городашка а хиннача хана дика тешадеш тхона бIарга дайра, Юхерча а Юкъерча а Малхбоале хулача событешта малагIа теркам тIабохийт Советски халкъо, шоай лоIамех хилар бахьан айтта латтача халкъашца мишта дог долаш из да. Из тамашийна а дац: Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен гуманни принципаша кхетадеш хьалкхийна да советски халкъ.

Вайна юкъе латта доттагIал, советски халкъ тхо хьоашалгIа тIаэцар денгара-денга чIоагIлуш а кIоарглуш а хьадоагIача вайна юкъерча, вежарашка долча гIулакхашта тIера хьадоагIаш да.

Советски Iарбийи халкъаш цхьана духьал латт юкъарча моастагIчунна — империализманна.

Теркам бе газеташи журналаши яздара гIулакха

Газеташеи журналашеи доккха новкъостал ду вай мехка коммунизм хьалъярна, наьха политически кхетам лакхбаккхарна.

Къаьстта дукхагIа лоархIам болаш да наха юкъе газеташи журналаши доаржаделга ССКП XX-ча съездо оттадаь декхараш кхоачащдарна.

ХIанз хьайийла я учрежденештеи организацештеи 1959 шера йола бюджетни подписка. Бюджетни подписка йола заявкаш 15-ча августа денз 15-ча сентябрага кхаччалца дIаийю «Союзпечата» районнийи городскии отделашка.

Кастта йолалургья индивидуальни подписка а. Еррига организацеш, учрежденеш, колхозаш, совхозаш, РТС-ш «Союзпечата» районнии городскии отделашкара каталогаш а бланкаш а хьа а ийца 1959 шера йола подписка ларттIа чакхъяккха декхарийла я.

Ю. БАЗГИЕВ.

Доазол дехьара

США тIема кемаши фордан гIашлойи Сингапурера дIабахар

ПЕКИН, 27 август. (ТАСС). Сингапурера деча хоамашта тIагIолла Синьхуа яхача агентствос хоамбу, дерригача дунено дIадехаш хиларах, селхан Сингапурера дIадаьхад американски 8 кеме и 2 эзар сағ вола форда гIашлойи, из эскар провакационни гIулакх долаш ши кIира хьалха Сингапуре дена хиннад. Сингапурерча США генеральни консульстван коммюникес яхачох Окинава яхача гIайре тIа бахаб уж.

Малхбузехьарча агентствоша хоамбу, уж США тIема кемаш юха а ворхIлагIча флотах дIакхеташ хилар. Сингапурера дIабахача США форда гIашлой салташа дийца хайначох, белгалдаьха тIема кемаши форда гIашлойи дакъа лоацаш хургба сентябрь бетта юххье Тайвана къулбехьа США ворхIлагIча флотеи чанкайшистски форда-тIема флотеи ергIолча тIема маневрашка.

Де Голль Африкан мехкашка гIолла вахар

ПАРИЖ, 27 август. (ТАСС). Министрий Совета председатель де Голль 27-ча августе йисте ваьннав Французски Экваториальнин Малхбузен Африкани мехкашка тIолла лийнна. Цига из лелара бахьан да, Французски республикан керда конституци ювца 28-ча сентябре хургйолча референдуме цу мехкий нах дукхагIа юкъеозар. Де Голла ше го баккха вахар доладаьд Тананаривера — цхьан хана шиий мукъагIа йола паччахьалкхе хиннача Мадагаскара гIайрен централни городера.

Де Голль иштта хиннав Браззавиле (Французски Экваториальни Африка), Бабиджане (Пиллан ТIехка берда йист), Конакре (Французски Гвинея), Дакаре (Французски Малхбузен Африка), цигара 27-ча августе Алжире вахав из.

Де Голль иштта лелача хана, газеташа беча хоамах, демонстрацеш хиннай, цар доакъашхоша дIадийхад африкански халкъашта кортамукъал ялар.

Къаьстта чIоагIа гIордаьнна хилар Де Голль Дакаре бахача нахаца вIашагIкхетар. Парижски кепа йоазоно беча хоамах, итташ эзарашца лоархIам бола демонстранташ духьал баьхкар цунна «Кортамукъал хилийта» яха лозунг а йолаш. Дакара централни майдане ораторашa царца де Голла а даь къамаьлаш ца хозийташ «Кортамукъал» я яхаш дола цIогIарч дар. Селханара ди дIадаллалца Дакара майданашкеи улицашкеи дукха нах юкъе болаш митингаш хилар, цу митингий дакъа лоацаш хиннараша дIадийха керттера дар, колониальни мехкий халкъий из керттера гIулакх дар.

Дерригача дунен тIа миллионаш болча наха дIадех наха зулам дергдолаш фо телхаделга дIадаккхар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американски провинциальни газеташа ядерни герза ду тохкамаш ханна дергдоацаш дIадаха йиш хиларах 22 августе президента Эйзенхауэра кхайкадаьр могадеш дале а, хIаьта а цунца цхьана цар мукIарло ду цхьа доазув долаш а цхьа хьал оттадаь а дола гIулакх из хиларах.

Эйзенхауэра кхайкадаьр «хьалашца доазув оттадаьи» вIашагIкхийттача Штаташа Боккхача океана тIа ядерни герза тохкамаш деча хана из кхайкарал даь хилари белгал а доаккхаш, «Пост диспетч» яхача газето «атомни гIулакха хьакъехьа дика хIама» лерхI цох.

Президента из предложени лоархIам боллаш хьалхагIа яь хинна хилар а йIаьххача хана барт барах йола переговораш толхае тарлургдола дукха бахьанаш ца доахкаш из хилар а дезар дукккханешта, — яхаш язду газето. — Из иштта дале а, из предложени яь а я... ХIанз укх сахьате переговорашта толам баккхар чIоагIа лоархIаме а да». Дерригача дунен тIа миллионаш болча наха фо бIехделга дIадоаккхилга дIадехаш хилар белгал а доаккхаш, «Пост диспетч» яхача газето йоах: Женеве яьча выводашта Вашингтоно селлара чехка жоп даларо хьахьокх дунен общественни уйлан низ чIоагIа хилар. Миллионаш болча тIема кхерамо сатем боабаьча наха—царех дукхха бараш вай воай нах а болаш, — ядерни герз кхувсилга дIадаккхар духхьал цхьан дикача даькъалча гIулакха дакъа санна дийза Iац. Из ше боккхача лоархIамера гIулакх да. Из кхоачащдаро дIадех чIоагIа, дог раьза а долаш вай воашта де могаргдар.

«Чикаго» сан энд Таймс» яхача газето йоах: ядерни тохкамаш делга ханна соцадар герз кIездарах шерра барт барна тIабодача новкъа дIайолаяь юхь я.

Ливане американцаша леладу провокационни гIулакхаш

БЕЙРУТ. (ТАСС). «Телеграф» яхача газето хьахайтачох Ливане американски командованес повстанцашта духьалара провокацеш дIахокхухьаш я.

Ливана столице — Бейруте американски тIема Iаьдалаша цу гIулакха лерхIаш повстанцаша хьалийцача позицешта юххе танковой подразделеней маневраш ю. Бейрута къулбехьен йисте форда юхе гIолла уллача наькъа районе а тIема позицеш хьалийцар американски танкови подразделенеша.

Газето беча хоамах, американцаша леладу гIулакхаш Ливана гIеттача халкъа духьалара гуччахьа ю провокаци а лерхIаш, повстанций викало ливански эскаргара дIадийхар американцаша шоаш дIалийца пункташ дIахецаргйолаш гIулакх дар.

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливанерча американски эскарий командованен официальни коммюнике тIа йоах, 27 августе денз Хальде яхача дунен халкъий юкъарча аэродроме парашютни десанташ Iохувша Iомаелга долалургда.

Коммюнике тIа яхачох, Ливане мел дола парашютни доакъош Iохувша Iомалуча гIолла чакхдаллалца дIахьоргда из.

ХАММАРШЕЛЬД ИОРДАНЕ ВАХАР

ЛОНДОН, 27 август. (ТАСС). Рейтер яхача агентствос Амманера беча хоамах, ООН генеральни секретарь Хаммаршельд 27-ча августе Иордане кхаьчав.

США-с ЛИВАНЕ Ю ТIЕМА КИЙЧО

БЕЙРУТ, 25 августа (ТАСС). Селхан американски 6-ча флота 15 кема Ливана юхерча берда йисте сацад. Хоамо йоах американски кемаш укхаза даьхкад Средиземни форда Малхбоален даькъе учениш чакхкхьяхьачул тIехьагIа.

Укх тIехьарча деношка американски флота мухь кхохьача кемаш тIара сиха Iойоасаеш латт гIирсаш хьалду тайп-тайпара йола материалаш.

Хоам бу, американски тIема командовани, Ливански правительства раьза а яь американски тIема базаш Ливане хьалъе гIерт яхаш.

Болгарен доагама керда база

СОФИЯ. (ТАСС). Болгарена юккъе хIана яц аьнна Стара Загора яхача города гаьна йоаццаш «Марица-Восток» яхача руднике мехка низбола доагама керда база йилла шерра балхаш дIадоладеннад. Укхаза кодабаьб 3 миллиард тонна промышленни тайша кIор, цу кIорах кхоалагIа дакъа совгIа брекитировани е, химически переработка е, ахкокс бе мегаргболаш да. Из кIор дукха кIоарга боацаш боал — 50 метргара 80 метрга кхаччалца кIоарга, керттерча даькъе 20 метр сома тIоа а болаш. Иштта из тIеха боаллаш хилар бахьан долаш, тIера лаьттан тIоа дIа а баьккха, шахташ ца йоахаш, гуччахьа хьабаккха йиш хургья из. Дика вIаштIехьа яьккхача техникой советски инженераша новкъостал а деш вIаштIехьаяьккхача балхий дикача организацеси торо лургья кердача предприятешка къахьегама овсарле лакхъелга Iалащде.

«Марица-Восток» яха рудник еррига болх бе йолаелча хIанз берригача мехка боаккхар миссел кIор лургба цо цхьан шера. Цо чехкка дегIа боалабергба социалистически Болгарен халкъа беррига боахам.

ССКП ЦК-ас Румынски болхлой партена денна совгIат

БУХАРЕСТ, (ТАСС). Укх деношка Румынски Халкъа Республикерча СССР-а посольстве Румынски болхлой партен Централни Комитетага дIаделар Советски Союза Коммунистически партен Централни Комитета совгIат — Iилман марксизман лард еллачун балхах дувцаш йола «Сийлахь-доккхача вахар оагIонаш» яха документальни фильм.

СовгIат дIаийцар Румынски болхлой партен ЦК-а член волча П. Никулеску — Мизил яхачо. РРП ЦК-а цIерах дега чура совгIат бахьан баркал аьлар цо ССКП ЦК-ана...

Албане даьсса дада лаьтташ карадерзадар

ТИРАНА 28 август. (ТАСС). Албански ахархой хьалха масса йолча хана а лаьтта ца тоъаш бар. Дукха ха яц, мехкачухьа хий ца хиларах, упалаш йолаш, иштта кхыча бахьанех а аха мегаргдолаш дола кхоалагIа дакъа совгIа лаьтташ даьсса ихка. Албански ахархоша шоай мехка дай хинна дIаоттарца аха доладир кIезига хьувкъам луш дола лаьтташ, хьуна петарех лаьтта цIендеш, хьуна овлаш дIадоахаш ирригационни системаш хьалйир. Цу гIулакхо 200 эзар гектар совгIа дика хьувкъам луш дола лаьтташ хилийтар. ХIанз республике, революци хилалехьа хинначунга диллача 90 процент гаргга дукхагIа керда лаьтташ каралаьцад.

1960 шера паччахьалкхен, коллективни, къаьст-къаьстача боахамаша фийг бола а технически а культураш дIаювргья 450 эзар гектарал кIезигагIа йоацаш. Партес кхоачашде оттадаь из декхар, вахарчухь дика гIулакхаш карагIдувлаш кхоачашду. Духхьал дIадахача а укх шера а юрташкарча къахьегамхоша 40 эзар гектар дика хьувкъам лу лаьтта карадерзадаьд юрта боахаме. Мизюке, Вургу, Тумани, Задрима, Росковец яхача шаьрача моттигашка доккхий мелиоративни балхаш даь даьнначул тIехьагIа, итташ эзараш гектарашца лоархIам бола упалаш йолаш а йокъал йолаш а хинна лаьтташ, кIа, хьажкIаш, боамбий, дуга дIаде мегаргдолаш хургда. Гувнаш долча моттигашка дIаювргья 14 эзар гектар комсий плантацеш. Ялат цIадув керда моттигаш караерзаярна Советски Союзо новкъостал ду албански ахархошта ший кердача машинашца.

Германски Демократически Республика. Хойерсверда районе (Коттбус яха округ) хьаеш латт республике йоккхагIа йола промышленни гIишло —«Шварце Пумпе» цIи йола комбинат. Цу комбинато мехка боахаманна хьаергья ер хIамаш: тайша босс болча кIора брикеташ, кокс, газ, электроэнерги. Укх шера 7-ча Октябрага — Германски Демократически Республикан итт шу дузача денга — арахецаргья брикетий хьалхара 50000 тонн.

Сурта тIа: «Штальбау» яхача халкъа предприятен болхлой комбината хьалхарча электростанцен болата конструкци еш боахк.

Штурма Крюгерен сурт. Централбильд.

США-с Тайванера гIулакхаш кхохкадалар чIоагIду

ПЕКИН, 27 август. (ТАСС). Агентство Синьхуа хоам бу: США-с Тайвана районера гIулакхаш кхохкадалар чIоагIду, хIаьта из тха мехка кхерамзенна цIенхоштта кхерам тесаш а да.

Ассошиэйтед Пресс агентствос хоам бечча бесса, американски ворхIлагIча флота командующес Уоллес Бикли аьннад, Иокосуке (Япония), США тIема-форда флотои чанкайшистски тийшача балха кликаси сентябрь бутт болалуш цхьана маневраш ергья Фанляо Тайвана къулбехьарча районе. Хургйолча маневраша лерхIар фуд аьлча, Бюкли дешашка диллача американски эскареи чанкайшистски тийшача балха кликан эскареи цхьана еча тIема операцешка бола тIема низ лакхбар, цхьана еча тIема операцей техника а принцип а тоаяр да. Хургйолча маневраша, аьлар цо, США тIема-форда флотеи форда гIашлойи цхьан оагIорахьареи чанкайшистски флотеи эскараи вокха оагIорахьареи вIаши бола бувзам чIоагIбар а лерхI. 21 денз 23 августа кхаччалца Бикли Тайване а хилар, цигача Чан Кай-шийца переговораш а йир. 25 августа Тайвана районе йолча США ворхIлагIча флота патрульни подразделенен командир Пол Блэкберн Тайванерча Цзоине вера, хIаьта чанкайшистски флота лакхехьарча эпсаращца цхьана «дукха ха йоаццаш Тайваньски проливе этта хьалаш а дийцар». 26 августа США 13 авиасоединенен командующи Томас Мурмэн Филиппински гIайренаш тIа уллача американски фецарча тIема базера Тайване вера.

24 августа США оборонан министерствос кхайкадир, США ворхIлагIча флотаи кхыдолча Гаьнарча Малхбоалерча американски тIема-форда низаштеи Тайваньски проливе этта хьалаш бахьан долаш «лорадалара нормальни гIулакхаш» аьнна цIи йола гIулакхаш де аьннад. ВорхIлагIча американски флотаца болча американски корреспондентоелгалду, американски самолеташи кемаши китайски берда-йистенна 12 английски миль мара гаьна дац яхаш.

25 августа Японерча США тIема-форда низий командующес Ф. Уитингтона аьлар Иокосуке, ший командованех дола кемаши салтийи тIом бе йиш йолаш кийчбенна ба.

Вашингтонера хоам бечча бесса, Гаьнарча Малхбоалехьа дола США кхыдола тIема-форда низаш а тIом бе йиш йолча хьалашка да. Японен Филиппинийи, Гавайски гIайренийи порташка латта американски тIема кемаш, хетаргахьа, ворхIлагIа флот чIоагIъе дига мег.

Производствера инициатораш

1958-ча шера баьча балха юкъе яьржача ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхар Грознерча № 7 йолча маслозавода къахьегамхой коллективо. ХIанз Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дузаш, кхы а доккхагIа балха толамаш дахарна завода керттерча маслобойни цехе капитальни ремонт еш латт. Ремонт укх гарггарча деношка йистеяргйолаш я. ТIаккха завода коллектив болх бе йолалургья кердача шера хьахиннача гидуаргий хьувкъамах тенарий даьтта даккха.

Маслозавода маслобойни цехе капитальни ремонт сихагIа йистеяккхарна къаьстта дика дакъа лоац механизатораша, новкъост Задорожный керте волча строительни цехо, слесара-бригадира Солонина, каменщикаша Кузмичевси Семинеи.

Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг яккхарах маслозавода директеси партийни организацеси совгIата ворхI бIаь тума ахча хьожадир заводе дикагIа болча къахьегамхошта. Царех ба лакхе цIераш яьха бола капитальни ремонт еш бола новкъостий а кхы дуккха болхлой а.

Заводе дика балхаш дарца белгалбаьнна бовзаш ба итт-итт тумаш совгIата ахча денна бола рушильно-веечни отделенера Шендриков, Ахимов, электроцехера Бондаренко Билим, Золотухин, маслобойни цехера вальцовщик Медведев, кхы дуккха новкъостий. ХIара бетта 200—250 процент балха план кхоачаш а еш боарамал дуккха а дукхагIа продукци лу цар паччахьалкхенна.

А. ДОДОВ.

Маца тилла даргда тIий?

Первомайски районерча Ленина цIерахча колхоза шурий товара ферма цхьа ах километр мара колхоза централни усадьбана гаьна яц, цхьабакъда, цига ваха ва хала-м да. хIана аьлча Эсах тIех а ваьнна цига ваха везандаь.

Дукха ха я, Iаьржа денача хана Эсо Iодаьккха тIий цига юха тилла доладаь. Бакъда, хIанз санна кIезига цу лоархIамерча гIулакха йоакхо еш колхоза правлени хуле ханахьа тилла-м даргдац из тIий.

Из тIий ца хилар бахьан долаш доккха зенаш хиннад колхоза а ферма тIарча болхлошта а, хIана аьлча ший ханнахьа хих тIехъяха йиш ца хиларах цхьайола шурий продукташ талхаш а цар хьоанал эшалуш а моттигаш нийслу. ХIаьта ферма йолча дехьа даккха дезаш дукха гIожа доакъар да, тIий ца хилар бахьан долаш тIехьа доал из гIулакх а.

Колхоза правлени а района хьалхеле лелаераш а декхарийла ба цу гIулакха йизза йоакхо а яь сихагIа тIий тилла даккхийта.

М. МАМИЛОВ,
Ленина цIерахча колхоза зоотехник.

Кхадж ба йиш дукхагIа хургья

13 миллиони 945 эзари хIамай кхадж

СССР Министрий Совето баьча соцамах 1958 шера чакхйоакх шоллагIа йола ахчан-хIамай лотерея. РСФСР-е билеташ дохкар доладургда 1958 шера 1-ча сентябре цхьа миллиард сома маьха.

Лотерейни билеташ дIадоаржадар хIара сега ший лоIамах долаш, цу гIулакха шерра кхетама болх боаржабара лардаца хургда. Билеташ кара ахча дIателаш дохкарца, предприятешка, учрежденешка, колхозашка, хIаьта иштта сберегательни кассашка, связа учрежденешка, магазинашка, зрелищни предприятешка, театральни кассашка, газеташ дохкача киоскашка и. кх. дI. болча паччахьалкъен кредитеи сберегательни гIулакхаи уполномоченнешка тIолла.

Лотерейни билеташ доаржадеш болх беча наха дехкаьча билетий маьха ши процент ахча лу болх барах.

Нохч-ГIалгIай АССР шоллагIа ахчан хIамай лотерея йоаржаярах хьахиннача ахчах 50 процент районийи юртийи къахьегамхой депутатий Советий бюджете гIоргда.

Из ахча, хьалхатIа хиннача лотереяй дар санна, халкъа боахама планах де лаьрхIача хIамашта дохийтаргда.

ХIанз дIахо а лелаш да хьалхарча ахчан-хIамай лотереях даьхкача кхажамех ахча дIателар. 10-ча августага кхаччалца вай республикан сберегательни кассаша наха дIаденнад 1 миллиони 441 эзари сом ахча.

ХIамай кхажамех республикан къахьегамхошта деннад: 15 мотоцикл, 3 мотороллер, 3 пианина, 84 барицкъаш тега машин, 16 холодильник, 40 пхьарсах доалла сахьат, 20 кIувс, 17 фотоаппарат, 40 велосипед, 2 цитейкови шубка, 3 радиола, 6 радиограммофон, 3 магнитофон.

ШоллагIча, хIамай-ахчан лотереян дукхатIа кхадж барна йиш я хIамашта, хIана аьлча (хьалхарча лотереях) 100 эзар хиннача, 13 миллиони 945 эзари хургьба уж.

М. СОЛОНИЦЫН,
Нохч-ГIалгIай АССР Гострудсберкассайи госкредитеи управленен начальник.

Лорий хьехам

Кхачеи хIама даара нийсса режими

Советски Союзе хьакхелла да дунен чу эггара говзагIа дола хIама даарах дола Iилма. И. П. Павловеи цо хьийхача Iилманхойи хьехамо кIоаргдаьд сага организмана дуача хIамах дола Iилма.

Кхача эш сага ший организма клеткаши тканеши хьахилийтарна а, дIаяьннараш юхаметтаоттаярна а, дегеи, паьхкийи, жамарийи, кхыйолча органийи болх нормально лелийтарна, хIаьта физически а хьаькъала а болх бе низ хилийтарна а.

Кхача хила беза сага организма юкъе мел йоагIа веществош шийна юкъе йолаш: белокаш, хьоанал, углеводаш, минеральни веществаш, витаминаш. Лоацца белгалъергья вай уж.

Белокаш сага организм хьаьча материалех керттераяраш я. Эггара дикагIа лоархIаш я хьайбай продуктех йоахка белокаш. Ужаш дукха я дулхаца, фуаща, шурийца, чкъаьращца. Царел кIеззига эсалагIа лоархIаш я баьцовгIай белокаш. Ужаш я берца, манни, перлови крупашца.

Хьоанал организма низ арабувлаш бола лоархIаме хьаст ба. Дуача хIаманца организма чу а ухаш хьоанал клеткаштеи тканештеи юкъе йода, хIаьта цун цхьадола дакъа ше маярра хьоанал йолаш дегIаца юс (саг варстар). Сага эггара пайданегIа йола хьоанал шурий продукташца я. (Налха, тIоа, шура, кIолд, нахча). Дика лоархIаш я баьцовгIаех йоала хьонал а. Цул совгIа, хьоанал сага организма чу хьахул боарамал тIех йолча углеводех.

Углеводаш — организмана низ луча веществаех керттераяр я.

Ужаш эггара дукхагIа хул шекарца, крупашца, маькхаца, коартолаца.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш я витаминаш. Организма уж хиланза яргйоцилга теркалдир эггара хьалха эрсий Iилманхочо Н. И. Лунина (1880 ш.) Витаминаш йоацаш хилча саго мелла дика а дукха а хIама даарах из дийна виса йиш яц. Витаминаш тайп-тайпара я. Царех эггара лоархIамегIа яраш А, В1, В2, С, Д., РР яхараш я. Цар кхоачашдеш дола декхараш тайп-тайпара да. Витаминаш вай буача кхачан юкъе а я, хIаьта цунца цхьана организмага дIа а кхоач уж.

Организма чIоагIа эшаш да хий а. Кхийнача сага дозалца 60 процент хий да. Организма чурча ерригача процессашца дакъа лоац хиво. Ден-бийсана юккъера лаьрхIача 2-2,5 литр хий эш сага. Сов дукха хий мелар зене да: дега, жамарий болх халагIа а хул, хIаьта организма чура минеральни тухаш витаминаш дIа а йоах цо.

Дуаш дола хIама дегIах дикагIа дIалатийтар духьа хIама даара нийса режим лоаттае еза. ХIама масса дийнахьа цхьан хана даа деза, хIана аьлча цу хана организма чухь дукха сокаш хьахул, хIаьта цар Iочу йиаь хIама йоша а еш дегIа пайднегIа а хулийт. ХIама дийнахьа кхозза даа хьажа веза. Дерригa а деннеи-бийсанеи саго дуаш долча хIамах ах гаргга делкъийга (обед) даа деза вож ах дакъа шин даькъа дийкъа Iуйранен (марта) сайринен (пхьер) даа деза. Пхьери, мартеи «ейгача» продуктех латташ хила деза (шура, кIолд, тIоа, овощаш), обеда дулх, даьтта, мерза дааpаш юкъе долча продуктех деза. Дика дац пхьера чIоагIа чай, кофе, какао малар. Пхьер Iовижалехьа 1,5—2 сахьат хьалхагIа даа деза хIама дуача хана е цIенхоштта дола къамаьл де а е цIенхоштта книжка деша а мегаргдац. ХIама дика да ший боаррамах диача. Цхьабакъда, хет гийг лазаяллалца ше хIама диача из дика долаш санна. Из зене да. Сийлахь-воккхача физиолога И. П. Павловс оалаш хиннад: «ХIама боарамал тIех дуачул боарамал кIезигагIа диача дикагIа да».

Организма эшаш йола веществаш кхачанца хилийтарна чIоагIа лоархIаме да хIама даара нийса режим лелаяр а.

Р. Г. АРАКЕЛОВ,
республикански санитарни просвещенен ЦIен инспектор.

СПОРТ

Профсоюзий Ерригсоюзни спартакиада

Профсоюзни ахкан спартакиада йистепоалаш латт. Яхь йистеяьккхаи волейболисташа, велосипедисташа, баскетболисташа, ватерполисташа. 28 августа юххера вIашагIкхетар хилар спорта кхыча тайпай а.

Iалаьмате ира, тIагIортарга диллача наггахьа мара ца хулача тайпара къовсам лоаттабир спартакиадан чемпиона цIераш яхара гимнасти локъараштa юкъе. Спартакиадан абсолютни чемпиона цIераш елар шин спортсменкана — Астахова Полинана (Украина), Калинина Лидана (Москва). гулйир 76,5 балл хIаране. Царна дошо медалаш еннай. КхоалагIа моттиг яьккхар 75,69 балл яьккхача Борисова Раисас.

Командни зачеташ еш котъяьлар Украинан гимнасткаш (523,85 балл), шоллагIча моттиге Москва (519,88) йиълагIа моттиг РСФСР (512,85).

Баттерфляй стилах 200 метр нек дарах дошо медаль яьккхар Г. Киселева (Москва) — 2 минути 35,3 секунди.

Физкультурни коллективашта юкъе нек дарах хьалхара моттиг яьккхар Лихачева цIерах йолча Московски автозавода спортсменаша.

28 августа Iуйрийна лаьрхIача командашта яьча зачетех моттигаш иштта екъаелар: Москвен команда хьалха йода, цул тIехьара моттигаш дIалийцай Украинан, Ленинград РСФСР-а, Грузен, Эстонен, Казахстана, Литван, Латвен, Азербайджана коллективаша.

Московски стадионе «Динамо» дIахо йихьар легкоатлеташа шоай яхьаш. Ший говзал тIехдика дIахьекхар Кубански медицински института Нина Протченко. Из кхоссаелар йIоахалла 6 метри 16 сантиметри, хIаьта спартакиадан чемпионкан дошо медаль а яьккхар цо. Европан чемпионата призер Анатолий Михайлов барьерашца йола 110 метр ведар 14,1 секундах. Iалаьмате сакъердаме дар маIанах 200 метр бовдар. Укхаза вIашагIкхийтар мехка низболашагIа вола кхоъ спринтер — Юрий Коновалов (Баку), Леонид Бартенев (Киев), Эдвин Озолин (Ленинград). Котваьлар Коновалов 21,2 секунд ха йолаш. Бартенев ийшар цул ах секундах, Озолина ха 21,5 секунд я.

ЖIов гаьна дIакхоссара дикагIа вар Московски авиационни института студент Анатолий Самоцветов — 63 метри 18 сантиметри кхессай цо из. Дукха ха йоаццаш балтийский флота тIема фордахо, хIанз ленинградски студент вола Артынюк Александр вадара котваьннав 500 метр (14 минути 16,6 секунди).

Вышка тIара хичу кхувсабалара состязанеш чакхъяьннай. Хьалхара моттиг лаьцай ленинградски спортсменка М. Басовас, паччахьалкхен Московски университета студента Г. Галкина.

28-ча августе сайранна ейзар бокса спартакиадан чемпионий цIераш. Уж хиннаб А. Рвачев (РСФСР), Б. Степанов (Москва), Г. Васильев (РСФСР, С. Бадол (РСФСР), Л. Ругис (Литва), Ф. Циркель (Украина), Б. Лагутин (Москва), Г. Шатков (Ленинград), Б. Демин (Украина), Л. Сенькин (Москва).

(ТАСС).

РЕДАКТОР
М. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIераха кинотеатр.

Йоккха зал — **«Хьалхарча безама илли».** Долалу 10—12—2—4—6—8—10.

№ 1 йола зIамига зал. — **«Даьна ба» вежарий».**

Долалу 9—11—1—3—5—7—9.

№ 2 йола зIамига зал. — **«Джузеппе Верди».** Долалу 9.30 — 1.30 — 5.30—9.30. **«Гроза».** Долалу 11.30—3.30—7.30.

№ 3 йола зIамига зал — **«Даьна бань вежарий».** Долалу 9.15—11.15—1.15—3.15—7.15—9.15.

«Родина» кинотеатр

Берий сеанс — **«ДоттагIлен арена».** Долалу 9 сахьат даьлча.

Iан зале широкоэкранни фильм — **«Безама халхар».** Долалу 10.45—12.30 — 2.15 — 4 — 5.45 — 7.30 — 9.15 ахкан зале — **«Даьна бань вежарий».** Долалу 7.30—9.30.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Культуран Министерства болхлоша ха йоацаш поэт **Мамакаев Арби** кхелхарах чIоагIа гIайгIа а еш кхелхачун дезалга кодам бу.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ02572 Твпография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/2 Заказ № 5301